

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea)

13 septembrie 2018*

„Politica externă și de securitate comună – Măsuri restrictive adoptate având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina – Înscrierea și ulterior menținerea numelui reclamantei pe lista entităților cărora li se aplică măsuri restrictive – Obligația de motivare – Temei juridic – Acord de parteneriat și cooperare între Uniunea Europeană și Rusia – Dreptul de proprietate – Dreptul de a desfășura o activitate economică – Proportionalitate”

În cauzele conexe T-735/14 și T-799/14,

Gazprom Neft PAO, fostă Gazprom Neft OAO, cu sediul în Sankt Petersburg (Rusia), reprezentată de L. Van den Hende, de J. Charles, avocați, și de S. Cogman, solicitor,

reclamantă,

împotriva

Consiliului Uniunii Europene, reprezentat de M. Bishop și de S. Boelaert, în calitate de agenți,

pârât,

susținut de

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat inițial de C. Brodie și de S. Simmons, în continuare de C. Brodie și de V. Kaye, ulterior de C. Brodie, de C. Crane și de S. Brandon, și în sfârșit de C. Brodie, de R. Fadoju și de M. Brandon, în calitate de agenți, asistați de G. Facenna, QC, și de C. Banner, barrister,

și de

Comisia Europeană, reprezentată de L. Havas, de T. Scharf și de D. Gauci, în calitate de agenți,

intervenienți,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE prin care se solicită anularea, în primul rând, a articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d), a articolului 1 alineatele (3) și (4), a articolului 4, a articolului 4a, a articolului 7 alineatul (1) litera (a) și a anexei III la Decizia 2014/512/PESC a Consiliului din 31 iulie 2014 privind măsuri restrictive având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina (JO 2014, L 229, p. 13), astfel cum a fost modificată prin Decizia 2014/659/PESC a Consiliului din 8 septembrie 2014 (JO 2014, L 271, p. 54) și prin Decizia 2014/872/PESC a Consiliului din 4 decembrie 2014 (JO 2014, L 349, p. 58) și, în al doilea rând, a articolului 3, a articolului 3a, a articolului 4 alineatele (3) și (4), a articolului 5 alineatul (2) literele (b)-(d), a articolului 5 alineatele (3) și (4), a articolului 11 alineatul (1) litera (a) și a anexei VI

* Limba de procedură: engleza.

la Regulamentul (UE) nr. 833/2014 al Consiliului din 31 iulie 2014 privind măsuri restrictive având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina (JO 2014, L 229, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 960/2014 al Consiliului din 8 septembrie 2014 (JO 2014, L 271, p. 3) și prin Regulamentul (UE) nr. 1290/2014 al Consiliului din 4 decembrie 2014 (JO 2014, L 349, p. 20),

TRIBUNALUL (Camera a șasea),

compus din domnii G. Berardis (raportor), președinte, D. Spielmann și Z. Csehi, judecători,

grefier: domnul L. Grzegorzcyk, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 14 decembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

- 1 Reclamanta, Gazprom Neft PAO, este o societate comercială de drept rus specializată în explorarea și producția de petrol și gaze naturale, în vânzarea și distribuția țițeiului și în producția și vânzarea de produse petroliere. Acționarul său majoritar este Gazprom Joint Stock Company, care deține în mod direct și indirect 95,7 % din acțiunile acesteia. Guvernul rus deține în mod direct și indirect 50,23 % din acțiunile Gazprom Joint Stock Company.
- 2 La 20 februarie 2014, Consiliul Uniunii Europene a condamnat în termenii cei mai fermi recurgerea la violență în Ucraina. Acesta a cerut încetarea imediată a violenței, precum și respectarea deplină a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în Ucraina. De asemenea, Consiliul a avut în vedere introducerea unor măsuri restrictive împotriva persoanelor răspunzătoare de încălcări ale drepturilor omului, de violență și de folosirea excesivă a forței.
- 3 În cadrul unei reuniuni extraordinare care a avut loc la 3 martie 2014, Consiliul a condamnat actele de agresiune ale forțelor armate ruse, care constituiau o încălcare vădită a suveranității și a integrității teritoriale a Ucrainei, precum și autorizarea dată de Soviet Federatsii Federal'nogo Sobrania Rossiskoi Federatsii (Consiliul Federației Adunării Federale a Federației Ruse) la 1 martie 2014 privind utilizarea forțelor armate pe teritoriul Ucrainei. Uniunea Europeană a solicitat Federației Ruse să își retragă imediat forțele armate către zonele de staționare permanentă a acestora, în conformitate cu obligațiile sale internaționale.
- 4 La 5 martie 2014, Consiliul a adoptat măsuri restrictive axate pe înghețarea și pe recuperarea fondurilor deturnate ale statului ucrainean.
- 5 La 6 martie 2014, șefii de stat sau de guvern ai Uniunii Europene au aprobat concluziile Consiliului adoptate la 3 martie 2014. Aceștia au condamnat cu fermitate încălcarea neprovocată a suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei de către Federația Rusă și au solicitat Federației Ruse să își retragă imediat forțele armate către zonele de staționare permanentă a acestora, în conformitate cu acordurile aplicabile. Șefii de stat sau de guvern ai Uniunii Europene au declarat că orice nouă acțiune a Federației Ruse în direcția destabilizării situației din Ucraina ar duce la consecințe suplimentare și de anvergură pentru relațiile dintre Uniune și statele sale membre, pe de o parte, și Federația Rusă, pe de altă parte, într-o serie vastă de domenii economice. Aceștia au solicitat Federației Ruse să permită accesul imediat

al observatorilor internaționali, subliniind că soluția pentru criza din Ucraina ar trebui să se bazeze pe integritatea teritorială, pe suveranitatea și independența țării, precum și pe respectarea riguroasă a normelor internaționale.

- 6 La 16 martie 2014, Parlamentul Republicii Autonome Crimeea și administrația locală a orașului Sevastopol, ambele subdiviziuni ale Ucrainei, au organizat un referendum cu privire la statutul Crimeei. În cadrul acestui referendum, populația din Crimeea era invitată să precizeze dacă dorea să adere la Federația Rusă cu statut de subiect al federației sau dacă dorea să fie reinstituite Constituția din 1992 și statutul Crimeii în cadrul Ucrainei. Rezultatul anunțat în Republica Autonomă Crimeea a indicat 96,77 % din voturi în favoarea integrării regiunii în Federația Rusă, cu o rată de participare de 83,1 %.
- 7 La 17 martie 2014, Consiliul a adoptat alte concluzii privind Ucraina. Consiliul a condamnat cu fermitate desfășurarea referendumului organizat în Crimeea la 16 martie 2014 privind aderarea la Federația Rusă, realizat în opinia sa cu încălcarea vădită a Constituției ucrainene. Consiliul a solicitat insistent Federației Rusie să ia măsuri pentru dezamorsarea crizei, să își reducă imediat forțele la dimensiunea și la garnizoanele de dinaintea crizei, în conformitate cu angajamentele sale internaționale, să înceapă discuții directe cu guvernul Ucrainei și să se folosească de toate mecanismele internaționale relevante pentru a găsi o soluție pașnică și negociată, cu respectarea deplină a angajamentelor sale bilaterale și multilaterale de a respecta suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei. În acest sens, Consiliul și-a exprimat regretul față de faptul că Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite nu a fost în măsură să adopte o rezoluție, în urma exercitării dreptului de veto de către Federația Rusă. În plus, Consiliul a îndemnat Federația Rusă să nu facă demersuri pentru a anexa Crimeea cu încălcarea dreptului internațional.
- 8 În aceeași zi, Consiliul a adoptat, în temeiul articolului 29 TUE, Decizia 2014/145/PESC privind măsuri restrictive în raport cu acțiunile care subminează sau amenință integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei (JO 2014, L 78, p. 16), precum și, pe baza articolului 215 TFUE, Regulamentul (UE) nr. 269/2014 privind măsuri restrictive în raport cu acțiunile care subminează sau amenință integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei (JO 2014, L 78, p. 6), prin care a impus restricții de călătorie și înghețarea activelor împotriva persoanelor responsabile de acțiuni care subminează sau amenință integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și împotriva persoanelor și entităților asociate acestora.
- 9 La 17 martie 2014, Federația Rusă a recunoscut în mod oficial rezultatele referendumului desfășurat în Crimeea la 16 martie 2014. În urma acestui referendum, Consiliul Suprem al Crimeei și Consiliul municipal al Sevastopolului au proclamat independența Crimeei față de Ucraina și au solicitat aderarea la Federația Rusă. În aceeași zi, președintele Rusiei a semnat un decret privind recunoașterea Republicii Crimeea ca stat suveran și independent.
- 10 La 21 martie 2014, Consiliul European a reamintit declarația șefilor de stat sau de guvern ai Uniunii din 6 martie 2014 și a solicitat Comisiei Europene și statelor membre să pregătească alte eventuale măsuri specifice.
- 11 La 23 iunie 2014, Consiliul a decis că importul în Uniune de mărfuri originare din Crimeea sau din Sevastopol ar trebui să fie interzis, cu excepția mărfurilor originare din Crimeea sau din Sevastopol pentru care guvernul ucrainean a eliberat un certificat de origine.
- 12 Ca urmare a accidentului din 17 iulie 2014 care a provocat distrugerea, în Donețk (Ucraina), a aeronavei companiei Malaysia Airlines, care efectua zborul MH17, Consiliul a solicitat Comisiei și Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE) să își finalizeze lucrările pregătitoare privind eventualele măsuri specifice și să prezinte, până cel mai târziu la data de 24 iulie 2014, propuneri de măsuri, inclusiv în ceea ce privește accesul la piețele de capital, apărarea, produsele cu dublă utilizare și tehnologiile sensibile, în special în sectorul energetic.

- 13 La 31 iulie 2014, Consiliul a adoptat, în temeiul articolului 29 TUE, Decizia 2014/512/PESC privind măsuri restrictive având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina (JO 2014, L 229, p. 13). La aceeași dată, Consiliul a adoptat, în temeiul articolului 215 TFUE, Regulamentul (UE) nr. 833/2014 privind măsuri restrictive având în vedere acțiunile Rusiei de destabilizare a situației în Ucraina (JO 2014, L 229, p. 1).
- 14 Anexa II la Regulamentul nr. 833/2014 conține o listă a tehnologiilor menționate la articolul 3 din acest regulament, clasificate în conformitate cu codul lor din Nomenclatura combinată, și anume, în principal, tuburi și țevi, de tipul celor utilizate pentru conducte de petrol sau de gaze, unelte interschimbabile pentru forare sau pentru sondare, pompe volumetrice pentru lichide, elevatoare de lichid, mașini de sondaj sau de foraj pentru forarea pământului sau părți ale unor astfel de mașini, platforme de forare sau de exploatare, macarale mobile derrick pentru sondare sau forare, nave-far, nave pentru stingerea incendiilor etc.
- 15 Ulterior, Consiliul a adoptat, la 8 septembrie 2014, Decizia 2014/659/PESC de modificare a Deciziei 2014/512 (JO 2014, L 271, p. 54) și Regulamentul (UE) nr. 960/2014 de modificare a Regulamentului nr. 833/2014 (JO 2014, L 271, p. 3). Aceste acte au supus unor restricții suplimentare serviciile asociate necesare pentru explorarea și extracția petrolului marin de mare adâncime, pentru explorarea și extracția petrolului în zona arctică sau pentru proiecte legate de petrolul de șist în Rusia. Aceleași acte au impus restricții suplimentare privind accesul la piețele de capital din Uniune și au extins domeniul de aplicare al acestora la primele trei cele mai mari societăți ruse controlate de stat sau deținute majoritar de stat, care își desfășoară activitățile în domeniul țițeiului și al produselor petroliere, inclusiv reclamanta.
- 16 În sfârșit, Decizia 2014/512, astfel cum a fost modificată prin Decizia 2014/659, a fost modificată prin Decizia 2014/872/PESC a Consiliului din 4 decembrie 2014 (JO 2014, L 349, p. 58, denumită în continuare „decizia atacată”). Regulamentul nr. 833/2014, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 960/2014, a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 1290/2014 al Consiliului din 4 decembrie 2014 (JO 2014, L 349, p. 20, denumit în continuare „regulamentul atacat”).
- 17 Articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatele (3) și (4) din decizia atacată, astfel cum a fost introdus sau modificat prin articolul 1 alineatul (1) din Decizia 2014/659, ulterior prin articolul 1 alineatul (1) literele (a) și (b) din Decizia 2014/872, prevede:

„(2) Se interzice achiziționarea sau vânzarea directă sau indirectă, furnizarea în mod direct sau indirect de servicii de investiții sau de asistență la emitere sau orice alt fel de tranzacționare de obligațiuni, titluri de capital sau instrumente financiare similare cu o scadență de peste 30 de zile, emise după 12 septembrie 2014, de către:

[...]

- (b) entități stabilite în Rusia, care sunt controlate public sau cu proprietate publică în proporție de peste 50 %, care au active totale estimate în valoare de peste o mie de miliarde de ruble rusești și ale căror venituri estimate provin în proporție de cel puțin 50 % din vânzarea sau transportul de țiței sau produse petroliere începând cu data de 12 septembrie 2014, astfel cum figurează în lista din anexa III;
- (c) orice persoană juridică, entitate sau organism stabilit în afara Uniunii și deținut în proporție de peste 50 % de către o entitate menționată la literele (a) și (b); sau
- (d) orice persoană juridică, entitate sau organism care acționează în numele sau sub conducerea unei entități din categoriile menționate la litera (c) sau enumerate în anexele II și III.

(3) Se interzice oricărei persoane juridice, entități sau organism menționat la alineatul (1) sau (2) încheierea sau participarea, în mod direct sau indirect, la orice acord de obținere a unor noi împrumuturi sau credite cu o scadență de peste 30 de zile, după 12 septembrie 2014, cu excepția împrumuturilor sau a creditelor care au un obiectiv specific și documentat de furnizare de finanțare pentru importuri sau exporturi directe sau indirecte neinterzise de mărfuri și servicii nefinanciare între Uniune și Rusia sau orice alt stat terț și a împrumuturilor care au un obiectiv specific și documentat de furnizare de fonduri de urgență pentru a îndeplini criteriile de solvabilitate și lichiditate pentru persoanele juridice stabilite în Uniune ale căror drepturi de proprietate sunt deținute în proporție de peste 50 % de către o entitate menționată în anexa I.

(4) Interdicția de la alineatul (3) nu se aplică tragerilor sau plăților efectuate în temeiul unui contract încheiat înainte de 12 septembrie 2014 dacă:

- (a) toate clauzele și condițiile unor astfel de trageri sau plăți:
 - (i) au fost convenite înainte de 12 septembrie 2014; și
 - (ii) nu au fost modificate la sau după această dată; și
- (b) înainte de 12 septembrie 2014, un termen contractual a fost stabilit pentru rambursarea integrală a tuturor fondurilor puse la dispoziție și pentru anularea tuturor angajamentelor, drepturilor și obligațiilor stabilite în temeiul contractului.

Clauzele și condițiile privind tragerile și plățile menționate în prezentul alineat includ dispoziții privind durata termenului de rambursare pentru fiecare tragere sau plată, rata dobânzii aplicată sau metoda de calcul a ratei dobânzii, precum și cuantumul maxim.”

- 18 Anexa la Decizia 2014/659 adaugă o anexă III la Decizia 2014/512, care înscrie numele reclamantei pe lista persoanelor juridice, a entităților sau a organismelor menționate la articolul 1 alineatul (2) litera (b) din această decizie.
- 19 Articolul 5 alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatele (3) și (4) din regulamentul atacat, astfel cum a fost introdus sau modificat prin articolul 1 alineatul (5) din Regulamentul nr. 960/2014, ulterior prin articolul 1 alineatele (6) și (7) din Regulamentul nr. 1290/2014 prevede următoarele:

„(2) Se interzic cumpărarea, vânzarea, furnizarea de servicii de investiții sau de asistență la emiterea sau efectuarea de oricare alte operațiuni cu valori mobiliare și instrumente ale pieței monetare a căror scadență este mai mare de 30 de zile, emise după 12 septembrie 2014, realizate în mod direct sau indirect de către:

[...]

- (b) o persoană juridică, entitate sau organism stabilite în Rusia, care sunt controlate public sau cu proprietate publică în proporție de peste 50 % și dețin active totale estimate în valoare de peste o mie de miliarde de ruble rusești și ale căror venituri estimate provin în proporție de cel puțin 50 % din vânzarea sau transportul de țiței sau produse petroliere, astfel cum figurează în anexa VI;
- (c) o persoană juridică, entitate sau organism stabilite în afara Uniunii ale căror drepturi de proprietate sunt deținute, în mod direct sau indirect, în proporție de peste 50 % de o entitate care figurează la litera (a) sau (b) din prezentul alineat; sau
- (d) o persoană juridică, entitate sau organism care acționează în numele sau sub conducerea unei entități menționate la prezentul alineat litera (a), (b) sau (c).

(3) Se interzice oricărei persoane juridice, entități sau organism menționat la alineatul (1) sau (2) încheierea sau participarea, în mod direct sau indirect, la orice acord de obținere a unor noi împrumuturi sau credite cu o scadență de peste 30 de zile, după 12 septembrie 2014.

Interdicția nu se aplică:

- (a) împrumuturilor sau creditelor care au un obiectiv specific și documentat de furnizare de finanțare pentru importuri sau exporturi neinterzise de bunuri și servicii nefinanciare între Uniune și Rusia sau între Uniune și orice alt stat [a se citi «servicii nefinanciare între Uniune și o țară terță»], inclusiv cheltuielilor aferente bunurilor și serviciilor dintr-o țară terță care sunt necesare pentru executarea contractului de export sau de import; sau
- (b) împrumuturilor care au un obiectiv specific și documentat de furnizare de fonduri de urgență pentru a îndeplini criteriile de solvabilitate și lichiditate pentru persoane juridice stabilite în Uniune ale căror drepturi de proprietate sunt deținute în proporție de peste 50 % de către orice entitate menționată în anexa III.

(4) Interdicția de la alineatul (3) nu se aplică tragerilor sau plăților efectuate în temeiul unui contract încheiat înainte de 12 septembrie 2014, cu condiția îndeplinirii următoarelor condiții:

- (a) toți termenii și toate condițiile referitoare la tragerile sau plățile respective:
 - (i) au fost convenite înainte de 12 septembrie 2014; și
 - (ii) nu au fost modificate la sau după această dată; și
- (b) înainte de 12 septembrie 2014 a fost stabilită o dată a scadenței contractuale pentru rambursarea integrală a tuturor fondurilor puse la dispoziție și pentru încetarea tuturor angajamentelor, drepturilor și obligațiilor prevăzute în contract.

Termenii și condițiile referitoare la tragerile și plățile menționate la litera (a) includ dispoziții referitoare la durata perioadei de rambursare pentru fiecare tragere sau plată, rata dobânzii aplicate sau metoda de calculare a ratei dobânzii, precum și cuantumul maxim.”

20 Articolul 1 alineatul (9) din Regulamentul nr. 960/2014 prevede că anexa III la regulamentul menționat, care înscrie numele reclamantei pe lista persoanelor juridice, a entităților sau a organismelor menționate la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 833/2014 se adaugă ca anexa VI la același regulament.

21 Articolul 4 din decizia atacată, astfel cum a fost modificat prin Decizia 2014/872, prevede:

„(1) Vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul, în mod direct sau indirect, al anumitor echipamente adecvate pentru următoarele categorii de proiecte de explorare și extracție în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală, de către resortisanți ai statelor membre sau de pe teritoriul statelor membre sau utilizând aeronave înmatriculate în statele membre sau nave care arborează pavilionul acestora fac obiectul autorizării prealabile de către autoritatea competentă a statului membru exportator:

- (a) explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri;
- (b) explorarea și extracția petrolului în zona offshore situată la nord de Cercul Arctic;
- (c) proiectele cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist; cu excepția explorării și extracției din formațiunile de șist pentru localizarea altor zăcăminte decât cele de șist sau pentru extracția petrolului din respectivele zăcăminte.

Uniunea adoptă măsurile necesare în vederea identificării articolelor relevante care intră sub incidența prezentului alineat.

(2) Furnizarea de:

- (a) asistență tehnică sau alte servicii referitoare la echipamentele menționate la alineatul (1);
- (b) finanțare sau asistență financiară pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul de echipamente menționate la alineatul (1) sau pentru furnizarea de asistență sau instruire tehnică aferentă;

face, de asemenea, obiectul autorizării prealabile de către autoritatea competentă a statului membru exportator.

(3) Autoritățile competente ale statelor membre nu acordă nicio autorizație pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul de echipamente sau pentru furnizarea serviciilor menționate la alineatele (1) și (2) dacă stabilesc că vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul în cauză sau furnizarea serviciului în cauză are ca destinație una dintre categoriile de explorare și extracție menționate la alineatul (1).

(4) Alineatul (3) nu aduce atingere executării contractelor încheiate înainte de 1 august 2014 sau a contractelor accesorii necesare pentru executarea contractelor respective.

(5) O autorizație ar putea fi acordată în cazul în care vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul de echipamente sau pentru furnizarea serviciilor menționate la alineatele (1) și (2) este necesar pentru prevenirea sau reducerea urgente a efectelor unui eveniment care este probabil să aibă un impact grav și semnificativ asupra sănătății și siguranței umane sau asupra mediului. În cazuri urgente, justificate în mod corespunzător, vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul sau furnizarea serviciilor menționate la alineatele (1) și (2) se poate efectua fără o autorizație prealabilă, cu condiția ca exportatorul să informeze în acest sens autoritatea competentă în termen de cinci zile lucrătoare de la data la care a avut loc vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul, furnizându-i acesteia informații detaliate referitoare la justificarea relevantă a vânzării, furnizării, transferului sau exportului sau furnizarea de servicii fără autorizație prealabilă.”

22 De asemenea, articolul 3 și articolul 4 alineatele (3) și (4) din Regulamentul nr. 833/2014, astfel cum au fost modificate prin Regulamentul nr. 1290/2014 prevăd:

„Articolul 3

(1) O autorizație prealabilă este necesară în cazul vânzării, furnizării, transferului sau exportului, în mod direct sau indirect, al produselor prevăzute în anexa II, indiferent dacă produsele respective provin sau nu din Uniune, către orice persoană fizică sau juridică, entitate sau organism din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală, sau din orice alt stat dacă produsele respective sunt destinate a fi utilizate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală.

(2) Pentru toate vânzările, furnizările, transferurile sau exporturile pentru care este necesară o autorizație în temeiul prezentului articol, autorizația respectivă se acordă de către autoritățile competente ale statului membru în care este stabilit exportatorul și respectă normele detaliate prevăzute la articolul 11 din Regulamentul (CE) nr. 428/2009. Autorizația este valabilă pe tot cuprinsul Uniunii.

(3) În anexa II sunt incluse anumite produse adecvate următoarelor categorii de proiecte de explorare și extracție desfășurate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală:

- (a) explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri;
- (b) explorarea și extracția petrolului în zona offshore de la nord de Cercul Arctic; sau
- (c) proiecte cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist; cu excepția explorării și extracției din formațiunile de șist pentru localizarea altor zăcăminte decât cele de șist sau pentru extracția petrolului din respectivele zăcăminte.

(4) Exportatorii furnizează autorităților competente toate informațiile relevante necesare atunci când solicită o autorizație de export.

(5) Autoritățile competente nu acordă nicio autorizație pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor prevăzute în anexa II în cazul în care au motive întemeiate să considere că vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor respective are ca destinație oricare dintre categoriile de proiecte de explorare și extracție menționate la alineatul (3).

Cu toate acestea, autoritățile competente pot acorda o autorizație în cazul în care vânzarea, [furnizarea,] transferul sau exportul vizează executarea unei obligații care decurge dintr-un contract încheiat înainte de 1 august 2014 sau din contracte accesorii necesare pentru executarea unui astfel de contract.

De asemenea, autoritățile competente pot să acorde o autorizație în cazul în care vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor este necesar pentru prevenirea sau reducerea urgentă a efectelor unui eveniment care ar putea avea un impact grav și semnificativ asupra sănătății și siguranței umane sau asupra mediului. În cazuri urgente, justificate în mod corespunzător, vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul se poate efectua fără o autorizație prealabilă, cu condiția ca exportatorul să notifice autoritatea competentă în termen de cinci zile lucrătoare de la data la care a avut loc vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul, furnizându-i acesteia informații detaliate referitoare la justificarea relevantă a vânzării, furnizării, transferului sau exportului fără autorizație prealabilă.

(6) În condițiile stabilite la alineatul (5), autoritățile competente pot anula, suspenda, modifica sau revoca o autorizație de export pe care au acordat-o anterior.

(7) În cazul în care o autoritate competentă refuză să acorde o autorizație sau anulează, suspendă, restricționează în mod semnificativ sau revocă o autorizație, în conformitate cu alineatul (5) sau (6), statul membru în cauză notifică acest lucru celorlalte state membre și Comisiei și le transmite acestora informațiile relevante, respectând totodată dispozițiile privind caracterul confidențial al unor asemenea informații cuprinse în Regulamentul (CE) nr. 515/97 al Consiliului.

(8) Înainte ca un stat membru să acorde o autorizație în conformitate cu alineatul (5) pentru o tranzacție în esență identică cu o tranzacție care face obiectul unui refuz încă în vigoare ce a fost emis de un alt stat membru sau de alte state membre în temeiul alineatelor (6) și (7), acesta se consultă mai întâi cu statul sau statele membre care au pronunțat refuzul. Dacă, în urma consultărilor, respectivul stat membru decide să acorde autorizația, acesta informează celelalte state membre și Comisia cu privire la aceasta, furnizând toate informațiile relevante care să justifice această decizie.

[...]

Articolul 4

[...]

- (3) Furnizarea următoarelor face obiectul unei autorizații acordate de autoritatea competentă în cauză:
- (a) asistență tehnică sau servicii de intermediere în legătură cu produsele prevăzute în anexa II și cu furnizarea, fabricarea, întreținerea și utilizarea produselor respective, în mod direct sau indirect, către orice persoană fizică sau juridică, entitate sau organism din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală sau, în cazul în care o astfel de asistență privește produse destinate a fi utilizate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală, către orice persoană, entitate sau organism din orice alt stat;
 - (b) finanțare sau asistență financiară în legătură cu produsele menționate în anexa II, incluzând în special subvențiile, împrumuturile și asigurarea creditelor la export, pentru orice vânzare, furnizare, transfer sau export al produselor respective sau pentru orice furnizare de asistență tehnică aferentă acestora, în mod direct sau indirect, către orice persoană fizică sau juridică, entitate sau organism din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală, sau, în cazul în care asistența respectivă vizează produse destinate a fi utilizate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală, către orice persoană, entitate sau organism din orice alt stat.

În cazurile urgente justificate în mod corespunzător menționate la articolul 3 alineatul (5), furnizarea de servicii menționate la prezentul alineat se poate efectua fără o autorizație prealabilă, cu condiția ca furnizorul să notifice autoritatea competentă în termen de cinci zile lucrătoare de la furnizarea serviciilor.

(4) În cazul în care autorizațiile sunt solicitate în conformitate cu alineatul (3) din prezentul articol, se aplică *mutatis mutandis* articolul 3, în special alineatele (2) și (5).”

23 Articolul 4a din decizia atacată, astfel cum a fost introdus prin articolul 1 alineatul (3) din Decizia 2014/659, ulterior modificat prin articolul 1 alineatul (6) din Decizia 2014/872, prevede:

„(1) Se interzice prestarea directă sau indirectă de servicii asociate necesare pentru următoarele categorii de proiecte de explorare și extracție în Rusia, inclusiv în zona economică exclusivă a acesteia și pe platforma continentală a acesteia, de către resortisanți ai statelor membre sau de pe teritoriul statelor membre sau utilizând aeronave înmatriculate în statele membre sau nave care arborează pavilionul acestora:

- (a) explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri;
- (b) explorarea și extracția petrolului în zona offshore situată la nord de Cercul Arctic;
- (c) proiectele cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist; cu excepția explorării și extracției din formațiunile de șist pentru localizarea altor zăcăminte decât cele de șist sau pentru extracția petrolului din respectivele zăcăminte.

(2) Interdicția prevăzută la alineatul (1) nu aduce atingere executării contractelor sau acordurilor-cadru încheiate înainte de 12 septembrie 2014 sau a contractelor accesorii necesare pentru executarea contractelor respective.

(3) Interdicția prevăzută la alineatul (1) nu se aplică în cazul în care serviciile în cauză sunt necesare pentru prevenirea sau limitarea urgentă a unui eveniment care ar putea avea un impact grav și semnificativ asupra sănătății și siguranței umane sau asupra mediului.”

24 De asemenea, articolul 3a din regulamentul atacat, astfel cum a fost introdus prin articolul 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 960/2014, ulterior modificat prin articolul 1 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1290/2014, prevede:

„(1) Se interzice furnizarea, în mod direct sau indirect, de servicii asociate necesare pentru următoarele categorii de proiecte de explorare și extracție din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală:

- (a) explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri;
- (b) explorarea și extracția petrolului în zona offshore de la nord de Cercul Arctic; sau
- (c) proiectele cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist; cu excepția explorării și extracției din formațiunile de șist pentru localizarea altor zăcăminte decât cele de șist sau pentru extracția petrolului din respectivele zăcăminte.

În sensul prezentului alineat, «servicii asociate» înseamnă:

- (i) forare;
- (ii) încercarea puțurilor;
- (iii) servicii de exploatare forestieră și de finisare;
- (iv) furnizarea de ambarcațiuni specializate.

(2) Interdicțiile de la alineatul (1) nu aduc atingere executării unei obligații care decurge dintr-un contract sau un acord-cadru încheiat înainte de 12 septembrie 2014 sau din contractele accesorii necesare pentru executarea unui astfel de contract.

(3) Interdicțiile de la alineatul (1) nu se aplică în cazul în care serviciile în cauză sunt necesare pentru prevenirea sau reducerea urgentă a efectelor unui eveniment care ar putea avea un impact grav și semnificativ asupra sănătății și siguranței umane sau asupra mediului.

Furnizorul de servicii informează autoritatea competentă în termen de cinci zile lucrătoare cu privire la orice activitate desfășurată în temeiul prezentului alineat, furnizându-i acesteia informații detaliate referitoare la justificarea relevantă a vânzării, furnizării, transferului sau exportului.”

25 Articolul 7 alineatul (1) litera (a) din decizia atacată, astfel cum a fost modificat prin articolul 1 alineatul (4) din Decizia 2014/659, prevede:

„(1) Nu se admite nicio pretenție în legătură cu orice contract sau tranzacție a căror executare a fost afectată, direct sau indirect, în totalitate sau parțial, de măsurile impuse în temeiul prezentei decizii, inclusiv cererile de despăgubire sau oricare alte cereri de acest tip, cum ar fi o cerere de compensare sau o cerere în temeiul unei garanții, în special o cerere de prelungire sau de plată a unei obligațiuni, a unei garanții sau a unei contragaranții, mai ales a unei garanții financiare sau a unei contragaranții financiare, indiferent de forma acesteia, prezentate de:

- (a) entitățile menționate la articolul 1 alineatul (1) litera (b) sau (c) și la articolul 1 alineatul (2) litera (c) sau (d), sau care figurează în anexele I, II, III sau IV.”

26 De asemenea, articolul 11 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 833/2014, astfel cum a fost modificat prin articolul 1 alineatul (5a) din Regulamentul nr. 960/2014, prevede:

„(1) Nu se admite nicio pretenție în legătură cu orice contract sau tranzacție a căror executare a fost afectată, direct sau indirect, în totalitate sau parțial, de măsurile impuse în temeiul prezentului regulament, inclusiv cererile de despăgubire sau oricare alte cereri de acest tip, cum ar fi o cerere de compensare sau o cerere în temeiul unei garanții, în special o cerere de prelungire sau de plată a unei obligațiuni, a unei garanții sau a unei contragaranții, mai ales a unei garanții financiare sau a unei contragaranții financiare, indiferent de forma acesteia, prezentate de:

(a) entitățile menționate la articolul 5 [alineatul (1)] literele (b) și (c) și la articolul 5 [alineatul (2)] literele (c) și (d), sau care figurează în anexele III, IV, V și VI.”

Procedura și concluziile părților

27 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 24 octombrie 2014, reclamanta a introdus acțiunea în cauza T-735/14.

28 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 5 decembrie 2014, reclamanta a introdus acțiunea în cauza T-799/14.

29 Prin înscris separat depus la grefa Tribunalului la 2 ianuarie 2015, reclamanta a solicitat conexarea cauzelor T-735/14 și T-799/14 și a adaptat cererile introductive în cauzele menționate pentru a ține seama de adoptarea Deciziei 2014/872 și a Regulamentului nr. 1290/2014.

30 Prin decizia președintelui Camerei a noua a Tribunalului din 12 martie 2015, cauzele T-735/14 și T-799/14 au fost conexe pentru buna desfășurare a fazelor scrise și orale ale procedurii, conform articolului 50 din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991.

31 Prin înscrisuri depuse la grefa Tribunalului, Comisia și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord au formulat cereri de intervenție în prezenta procedură în susținerea concluziilor Consiliului. Prin Ordonanțele din 24 iunie 2015, președintele Camerei a noua a Tribunalului a admis aceste intervenții. Intervențiile și-au depus memoriile, iar părțile principale au depus observațiile cu privire la acestea în termenele stabilite.

32 Prin decizia din 29 octombrie 2015, după ce părțile i-au prezentat observațiile, președintele Camerei a noua a dispus suspendarea procedurii până la pronunțarea de către Curte a Hotărârii în cauza C-72/15, Rosneft.

33 Ca urmare a Hotărârii din 28 martie 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236), suspendarea procedurii a încetat, în conformitate cu articolul 71 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului.

34 Părțile principale au fost invitate, în acest context, să își prezinte observațiile cu privire la consecințele care trebuiau deduse din Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236), în ceea ce privește motivele și argumentele invocate în cadrul prezentei acțiuni. Acestea au dat curs solicitării respective în termenul acordat.

35 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a șasea, căreia, în consecință, i-au fost atribuite prezentele cauze, în conformitate cu articolul 27 alineatul (5) din Regulamentul de procedură.

36 Prin măsura de organizare a procedurii din 12 octombrie 2017, părților li s-a solicitat să precizeze anumite argumente referitoare la admisibilitatea acțiunii.

37 În cauza T-735/14, reclamanta solicită Tribunalului:

- anularea articolului 4 din decizia atacată, astfel cum a fost modificat prin articolul 1 alineatul (5) din Decizia 2014/872;
- anularea articolului 3 și a articolului 4 alineatele (3) și (4) din regulamentul atacat, astfel cum au fost modificate prin articolul 1 alineatele (3) și (5) din Regulamentul nr. 1290/2014;
- obligarea Consiliului la plata cheltuielilor de judecată.

38 În cauza T-799/14, reclamanta solicită Tribunalului:

- anularea articolului 4a din decizia atacată, astfel cum a fost introdus prin articolul 1 alineatul (3) din Decizia 2014/659 și modificat prin articolul 1 alineatul (6) din Decizia 2014/872;
- anularea articolului 3a din regulamentul atacat, astfel cum a fost introdus prin articolul 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 960/2014 și modificat prin articolul 1 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1290/2014;
- anularea articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d), a articolului 1 alineatele (3) și (4) și a anexei III la decizia atacată, astfel cum au fost introduse sau modificate prin articolul 1 alineatul (1) și prin anexa la Decizia 2014/659, precum și prin articolul 1 alineatul (1) literele (a) și (b) din Decizia 2014/872, în măsura în care aceste dispoziții o privesc;
- anularea articolului 5 alineatul (2) literele (b)-(d), a articolului 5 alineatele (3) și (4) și a anexei VI la regulamentul atacat, astfel cum au fost introduse sau modificate prin articolul 1 alineatele (5) și (9) și prin anexa III la Regulamentul nr. 960/2014, precum și prin articolul 1 alineatele (6) și (7) din Regulamentul nr. 1290/2014, în măsura în care aceste dispoziții o privesc;
- anularea articolului 7 alineatul (1) litera (a) din decizia atacată, astfel cum a fost modificat prin articolul 1 alineatul (4) din Decizia 2014/659, în măsura în care această dispoziție o privește;
- anularea articolului 11 alineatul (1) litera (a) din regulamentul atacat, astfel cum a fost modificat prin articolul 1 alineatul (5a) litera (a) din Regulamentul nr. 960/2014;
- obligarea Consiliului la plata cheltuielilor de judecată.

39 Consiliul solicită Tribunalului în cauza T-735/14:

- respingerea acțiunii în ceea ce privește articolul 4 din decizia atacată pentru necompetență sau, cu titlu subsidiar, ca inadmisibilă;
- respingerea acțiunii în ceea ce privește articolul 3 și articolul 4 alineatele (3) și (4) din regulamentul atacat ca inadmisibilă;
- cu titlu subsidiar, respingerea acțiunii ca nefondată;
- obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

40 Consiliul solicită Tribunalului în cauza T-799/14:

- respingerea acțiunii în ceea ce privește decizia atacată pentru necompetență sau, cu titlu subsidiar, ca inadmisibilă;

- respingerea acțiunii în ceea ce privește regulamentul atacat ca inadmisibilă;
- cu titlu subsidiar, respingerea acțiunii ca nefondată;
- obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

- 41 În răspunsul scris la întrebarea adresată de Tribunal ca urmare a Hotărârii din 28 martie 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236), Consiliul a precizat că pune în discuție competența Tribunalului, în temeiul articolului 275 al doilea paragraf TFUE, numai în ceea ce privește articolele 4 și 4a din decizia atacată.
- 42 Comisia solicită Tribunalului, în cauzele conexate T-735/14 și T-799/14, respingerea acțiunilor în totalitate.
- 43 Regatul Unit solicită Tribunalului, în cauzele conexate T-735/14 și T-799/14, respingerea acțiunilor.

În drept

- 44 Cu titlu introductiv, Tribunalul decide să conexeze cauzele T-735/14 și T-799/14 în vederea pronunțării hotărârii, în temeiul articolului 68 alineatul (1) din Regulamentul de procedură.
- 45 În continuare, trebuie să se examineze competența Tribunalului și admisibilitatea acțiunii, care sunt contestate de Consiliu.

Cu privire la competența Tribunalului

- 46 În ceea ce privește competența Tribunalului de a judeca cererea având ca obiect anularea articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d), a articolului 1 alineatele (3) și (4), a articolului 4, a articolului 4a, a articolului 7 alineatul (1) litera (a) și a anexei III la decizia atacată, Consiliul a indicat, în răspunsul său scris la întrebarea adresată de Tribunal ca urmare a pronunțării Hotărârii din 28 martie 2017, Rosneft (C-72/15, EU:C:2017:236), că nu mai contestă competența Tribunalului de a controla legalitatea acestor dispoziții, în temeiul articolului 275 al doilea paragraf TFUE, cu excepția articolelor 4 și 4a din decizia atacată.
- 47 Astfel, Curtea ar fi confirmat că aceste dispoziții aveau aplicabilitate generală, întrucât vizau interzicerea furnizării, transferului sau exportului anumitor echipamente menționate în anexa la decizia atacată sau a altor servicii conexe pentru anumite categorii de proiecte de producție sau de explorare în Rusia, indiferent de identitatea sau de numărul întreprinderilor care pot utiliza aceste tehnologii sau servicii și fără a se menționa numele reclamantei în acest sens. În consecință, aceste dispoziții nu ar constitui măsuri restrictive împotriva persoanelor fizice sau juridice în sensul articolului 275 al doilea paragraf TFUE.
- 48 În plus, Consiliul apreciază că faptul că reclamanta ar fi unul dintre cei doi operatori principali ruși care utilizează tehnologiile menționate la articolul 4 din decizia atacată nu este suficient pentru ca această dispoziție să prezinte un caracter suficient de individual pentru a fi considerată drept o decizie care prevede măsuri restrictive în privința sa, în sensul articolului 275 al doilea paragraf TFUE.
- 49 Reclamanta contestă aceste argumente și susține că, în orice caz, Tribunalul are competența să controleze toate dispozițiile din regulamentul atacat.

- 50 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 275 al doilea paragraf TFUE, Curtea și, pe cale de consecință, Tribunalul sunt competente să „se pronunțe în ceea ce privește acțiunile formulate în condițiile prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf [TFUE] privind controlul legalității deciziilor care prevăd măsuri restrictive împotriva persoanelor fizice sau juridice adoptate de Consiliu în temeiul titlului V capitolul 2 [TUE]”.
- 51 În schimb, articolul 275 primul paragraf TFUE prevede că „Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu este competentă în ceea ce privește dispozițiile privind politica externă și de securitate comună, nici în ceea ce privește actele adoptate în temeiul acestora”.
- 52 Potrivit jurisprudenței, măsurile restrictive se aseamănă, în același timp, atât cu actele cu caracter general în măsura în care interzic unei categorii de destinatari determinați în mod general și abstract să pună resurse economice la dispoziția entităților menționate în anexele la acestea, cât și cu decizii individuale cu privire la entitățile respective (a se vedea Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 102 și jurisprudența citată).
- 53 În plus, trebuie amintit că, în ceea ce privește actele adoptate în temeiul dispozițiilor referitoare la politica externă și de securitate comună (PESC), caracterul individual al acestor acte este cel care deschide, în conformitate cu articolul 275 al doilea paragraf TFUE, accesul la instanțele Uniunii (a se vedea Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 103 și jurisprudența citată).
- 54 În pofida faptului că astfel de măsuri pot viza de asemenea, în mod individual, alte entități ale unui anumit sector industrial dintr-un stat terț, nu este mai puțin adevărat că rezultă din natura măsurilor menționate că, în cazul în care legalitatea acestora este contestată, ele trebuie să poată fi supuse controlului jurisdicțional al instanței Uniunii, în conformitate cu articolul 275 al doilea paragraf TFUE (a se vedea Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 104).
- 55 În speță, trebuie amintit că articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din decizia atacată interzice tuturor operatorilor din Uniune efectuarea anumitor tipuri de operațiuni financiare sau încheierea anumitor tipuri de acorduri cu entități stabilite în Rusia, care sunt controlate public sau cu proprietate publică în proporție de peste 50 %, care au active totale estimate în valoare de peste o mie de miliarde de ruble rusești (RUB) (aproximativ 13 miliarde de euro) și ale căror venituri estimate provin în proporție de cel puțin 50 % din vânzarea sau transportul de țiței sau produse petroliere începând cu data de 12 septembrie 2014, al cărui nume figurează în anexa III la decizia menționată, sau cu orice persoană juridică, entitate sau organism stabilit în afara Uniunii și deținut în proporție de peste 50 % de către o entitate al cărei nume figurează în anexa III la decizia menționată sau care acționează în numele sau sub conducerea unei entități care se încadrează în cele două categorii menționate mai sus.
- 56 Prin urmare, trebuie să se considere că, prin stabilirea criteriilor prevăzute la articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) din Decizia atacată, care permit identificarea reclamantei, și prin menționarea acesteia în anexa III la decizia respectivă, Consiliul a adoptat măsuri restrictive împotriva acestei persoane juridice determinate.
- 57 Articolul 1 alineatele (3) și (4) din decizia atacată permit de asemenea identificarea directă a reclamantei, în măsura în care face trimitere la entitățile și la organismele menționate la alineatul (1) sau (2) din articolul respectiv, printre care figurează reclamanta.
- 58 În mod similar, articolul 7 din decizia atacată vizează de asemenea în mod explicit entitățile care figurează în anexa III la decizia atacată, printre care se numără reclamanta.
- 59 În schimb, în ceea ce privește articolele 4 și 4a din decizia atacată, trebuie să se constate că controlul legalității acestor dispoziții nu este de competența Tribunalului.

- 60 Astfel, aceste dispoziții nu vizează persoane fizice sau juridice identificate, ci se aplică tuturor operatorilor implicați în vânzarea, în furnizarea, în transferul sau în exportul de echipamente vizate de obligația de autorizare prealabilă și tuturor furnizorilor de servicii conexe în general. În aceste condiții, măsurile prevăzute la articolele 4 și 4a din decizia atacată nu constituie măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice în sensul articolului 275 al doilea paragraf TFUE, ci măsuri cu caracter general în privința cărora nici Curtea și nici Tribunalul nu sunt competente (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctele 97-99).
- 61 Această soluție nu este modificată de faptul că reclamanta a indicat că atacă aceste dispoziții numai în măsura în care ele o privesc sau că reclamanta ar fi una dintre cele două companii petroliere care au obținut aprobările necesare pentru desfășurarea unor activități pe platoul continental rus, astfel încât ele ar produce aceleași efecte ca măsurile restrictive în privința acesteia. Astfel, împrejurarea că dispozițiile menționate au fost aplicate reclamantei nu modifică natura lor juridică de act cu aplicabilitate generală. În speță, „deciziile care prevăd măsuri restrictive împotriva persoanelor fizice sau juridice” în sensul articolului 275 al doilea paragraf TFUE se regăsesc în dispozițiile prin care numele reclamantei a fost inclus în anexa III la decizia atacată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 104, și Hotărârea din 4 iunie 2014, Sina Bank/Consiliul, T-67/12, nepublicată, EU:T:2014:348, punctul 39). Aceasta este în conformitate cu jurisprudența potrivit căreia, în ceea ce privește actele adoptate în temeiul dispozițiilor referitoare la PESK, caracterul individual al acestor acte este cel care deschide, în conformitate cu articolul 275 al doilea paragraf TFUE, accesul la instanțele Uniunii (a se vedea punctul 53 de mai sus).
- 62 În consecință, trebuie să se concluzioneze că Tribunalul este competent să judece acțiunea reclamantei având ca obiect anularea articolului 1 alineatul (2) literele (b)-(d), a articolului 1 alineatele (3) și (4), a anexei III și a articolului 7 alineatul (1) litera (a) din decizia atacată (denumite în continuare „dispozițiile în litigiu ale deciziei atacate”) în măsura în care acestea prevăd măsuri restrictive în privința acesteia. În schimb, Tribunalul nu este competent să judece acțiunea în anulare în măsura în care este îndreptată împotriva articolelor 4 și 4a din decizia atacată.
- 63 În orice caz, Tribunalul este competent de asemenea să judece acțiunea în anulare în măsura în care este îndreptată împotriva regulamentului atacat, în temeiul articolului 263 primul paragraf TFUE, aspect pe care Consiliul nu îl contestă. Astfel, deși vizează punerea în aplicare a deciziei atacate, care a fost adoptată în cadrul PESK, regulamentul atacat nu constituie o „dispoziție privind politica externă și de securitate comună” în sensul articolului 275 primul paragraf TFUE, care nu este de competența Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Cu privire la admisibilitate

- 64 Consiliul susține că acțiunea este inadmisibilă, atât în ceea ce privește articolul 3, articolul 3a, articolul 4 alineatele (3) și (4), articolul 5 alineatul (2) literele (b)-(d), articolul 5 alineatele (3) și (4), anexa VI și articolul 11 alineatul (1) litera (a) din regulamentul atacat, cât și în ceea ce privește dispozițiile în litigiu ale deciziei atacate (denumite în continuare, împreună, „dispozițiile în litigiu”), dat fiind că nu sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf, la care face trimitere în mod expres articolul 275 al doilea paragraf TFUE, în special în ceea ce privește afectarea directă a reclamantei.
- 65 Astfel, *primo*, reclamanta nu ar fi vizată direct de dispozițiile în litigiu, întrucât acestea ar trebui în mod obligatoriu să fie puse în aplicare de autoritățile competente ale statelor membre ale Uniunii, care ar dispune de o marjă de apreciere în acest scop. În temeiul articolului 4 alineatul (3) din decizia atacată, le-ar reveni acestora sarcina să stabilească dacă vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul echipamentelor în discuție sau furnizarea serviciilor în cauză au ca destinație explorarea și extracția petrolului marin de mare adâncime sau în zona arctică ori proiecte legate de petrolul de șist în Rusia. De asemenea, articolul 3 și articolul 4 alineatele (3) și (4) din regulamentul atacat ar impune obținerea

unei autorizații prelabile de la autoritățile competente ale statelor membre pentru orice furnizare sau export al anumitor tehnologii care au ca destinație explorarea și extracția petrolului marin de mare adâncime sau în zona arctică ori proiecte legate de petrolul de șist în Rusia, precum și pentru serviciile de asistență tehnică sau de intermediere ori finanțarea sau asistența financiară în legătură cu aceste tehnologii.

- 66 În plus, Consiliul arată că, atunci când dispozițiile în litigiu au fost adoptate inițial, sensul precis al anumitor termeni-cheie nu ar fi fost stabilit și că acesta ar fi fost stabilit numai ulterior, în Decizia 2014/872 și în Regulamentul nr. 1290/2014. Autoritățile din statele membre ar avea totuși întotdeauna o anumită marjă de apreciere.
- 67 *Secundo*, Consiliul, susținut de Comisie, susține că reclamanta nu este vizată direct de dispozițiile în litigiu în măsura în care acestea nu produc în mod direct efecte asupra situației sale juridice, în sensul jurisprudenței. Astfel, în speță, furnizorii și exportatorii de tehnologii și de servicii conexe din Uniune ar fi supuși restricțiilor la export prevăzute de dispozițiile în litigiu, însă aceste restricții nu s-ar aplica nici reclamantei, nici industriei petrolului din Rusia. În plus, niciun element din aceste dispoziții nu ar interzice reclamantei să asigure explorarea și extracția petrolului marin de mare adâncime sau în zona arctică ori proiecte legate de petrolul de șist în Rusia. Chiar dacă reclamanta nu mai poate achiziționa tehnologiile enumerate de la furnizori din Uniune în vederea utilizării lor în proiectele respective și nici să obțină asistență tehnică sau financiară aferentă, aceasta nu ar însemna că s-au produs efecte directe asupra situației sale juridice. Aceleași considerații s-ar aplica și în ceea ce privește printre altele restricțiile privind accesul la piețele de capital ale Uniunii sau cele care afectează noi împrumuturi și credite a căror scadență este mai mare de 30 de zile.
- 68 *Tertio*, în răspunsul la o întrebare adresată de Tribunal, Consiliul și Comisia au precizat că articolul 3 și articolul 4 alineatele (3) și (4) din regulamentul atacat ar cuprinde măsuri de executare, întrucât acestea prevăd un sistem de autorizare prelabilă. Prin urmare, reclamanta ar trebui nu numai să demonstreze că este direct vizată, ci și că este vizată individual de aceste dispoziții, situație care nu s-ar regăsi în speță.
- 69 Reclamanta contestă aceste argumente.
- 70 Trebuie să se distingă problema calității procesuale active a reclamantei împotriva dispozițiilor în litigiu ale deciziei atacate, a articolului 5 alineatul (2) literele (b)-(d), a articolului 5 alineatele (3) și (4), a anexei VI și a articolului 11 alineatul (1) litera (a) din regulamentul atacat (denumite în continuare „dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital”), pe de o parte, și împotriva articolului 3, a articolului 3a și a articolului 4 alineatele (3) și (4) din regulamentul atacat (denumite în continuare „dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export”), pe de altă parte.

Cu privire la calitatea procesuală activă a reclamantei împotriva accesului la piața de capital

- 71 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, orice persoană fizică sau juridică poate formula, în condițiile prevăzute la primul și la al doilea paragraf, o acțiune împotriva actelor al căror destinatar este sau care o privesc direct și individual, precum și împotriva actelor normative care o privesc direct și care nu presupun măsuri de executare. A doua ipoteză a articolului 263 al patrulea paragraf TFUE precizează astfel că, dacă persoana fizică sau juridică ce introduce acțiunea în anulare nu este destinatarul actului atacat, admisibilitatea acțiunii este supusă condiției ca actul atacat să îl privească pe reclamant direct și individual. În plus, Tratatul de la Lisabona a adăugat, la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE, o a treia ipoteză care a simplificat condițiile de admisibilitate a acțiunilor în anulare introduse de persoane fizice și juridice. Astfel, această ipoteză, fără a supune admisibilitatea acțiunilor în anulare introduse de persoanele fizice și juridice condiției referitoare la afectarea individuală, deschide această cale de atac în privința „actelor

normative” care nu presupun măsuri de executare și care privesc direct un reclamant (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctele 56 și 57).

- 72 *Primo*, în ceea ce privește condiția referitoare la afectarea directă a reclamantei, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, condiția potrivit căreia o persoană fizică sau juridică trebuie să fie vizată în mod direct, astfel cum este prevăzută la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE, impune ca măsura Uniunii contestată să producă în mod direct efecte asupra situației juridice a particularului și să nu lase nicio putere de apreciere destinatarilor care sunt însărcinați cu punerea sa în aplicare, aceasta având un caracter pur automat și decurgând doar din reglementarea Uniunii, fără aplicarea altor reguli intermediare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 martie 2008, *Comisia/Infront WM*, C-125/06 P, EU:C:2008:159, punctul 47 și jurisprudența citată).
- 73 Or, în speță, trebuie amintit că dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital interzic printre altele tuturor operatorilor din Uniune efectuarea anumitor tipuri de operațiuni financiare sau încheierea anumitor tipuri de acorduri cu entități stabilite în Rusia, care sunt controlate public sau cu proprietate publică în proporție de peste 50 %, care au active totale estimate în valoare de peste o mie de miliarde de ruble rusești și ale căror venituri estimate provin în proporție de cel puțin 50 % din vânzarea sau transportul de țiței sau produse petroliere începând cu data de 12 septembrie 2014, al căror nume figurează în anexa III la decizia atacată sau în anexa VI la regulamentul atacat (a se vedea punctele 17-20 de mai sus).
- 74 Prin urmare, trebuie să se constate că reclamanta este vizată direct de dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital, care nu lasă nicio putere de apreciere destinatarilor însărcinați cu punerea lor în aplicare. Astfel, măsurile restrictive care decurg din acestea se aplică direct în ceea ce o privește ca o consecință imediată a faptului că este o entitate menționată la articolul 1 alineatul (2) litera (b) și la articolul 1 alineatul (3) din decizia atacată, precum și la articolul 5 alineatul (2) litera (b) și la articolul 5 alineatul (3) din regulamentul atacat și că numele său figurează în anexa III la decizia atacată și în anexa VI la regulamentul atacat. Este lipsit de relevanță, în această privință, faptul că dispozițiile respective nu interzic reclamantei să efectueze operațiunile vizate în afara Uniunii. Astfel, este cert că dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital impun restricții la accesul reclamantei la piețele de capital din Uniune.
- 75 De asemenea, trebuie respinsă argumentația Consiliului potrivit căreia reclamanta nu ar fi afectată în mod direct în situația sa juridică, dat fiind că măsurile instituite prin dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital se aplică numai organismelor stabilite în Uniune. Deși este adevărat că dispozițiile respective prevăd interdicții care se aplică în primul rând instituțiilor de credit și altor organisme financiare stabilite în Uniune, aceste interdicții au ca obiectiv și ca efect afectarea directă a entităților, precum reclamanta, cărora le este limitată activitatea economică din cauza aplicării acestor măsuri în privința lor. Este de la sine înțeles că le revine organismelor stabilite în Uniune sarcina să aplice măsurile menționate, dat fiind că actele adoptate de instituțiile Uniunii nu au, în principiu, vocația să se aplice în afara teritoriului Uniunii. Aceasta nu înseamnă însă că entitățile afectate de dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital nu sunt vizate în mod direct de măsurile restrictive aplicate în privința lor. Astfel, faptul de a interzice operatorilor din Uniune să efectueze anumite tipuri de operațiuni cu entități stabilite în afara Uniunii echivalează cu a interzice acestor entități să efectueze operațiunile în cauză cu operatori din Uniune. În plus, a admite teza Consiliului în această privință ar însemna să se considere că, chiar în cazul înghețării unor fonduri individuale, persoanele înscrise în listă cărora li se aplică măsurile restrictive nu sunt vizate în mod direct de astfel de măsuri, întrucât aplicarea acestora este în primul rând în sarcina statelor membre ale Uniunii și a persoanelor fizice sau juridice aflate sub jurisdicția lor.
- 76 Pe de altă parte, Consiliul se întemeiază în mod eronat, în această privință, pe cauza în care a fost dată Ordonanța din 6 septembrie 2011, *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul* (T-18/10, EU:T:2011:419). Astfel, în această cauză, Tribunalul a considerat că Regulamentul (CE) nr. 1007/2009

al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind comerțul cu produse derivate din focă (JO 2009, L 286, p. 36) afecta doar situația juridică a reclamantilor care erau activi în introducerea pe piața Uniunii a produselor derivate din focă și care erau vizați de interdicția generală de introducere pe piață a acestor produse, spre deosebire de situația reclamantilor a căror activitate nu consta în introducerea pe piață a acestor produse sau de situația celor care intrau sub incidența excepției prevăzute de Regulamentul nr. 1007/2009, întrucât, în principiu, era permisă în continuare introducerea pe piața Uniunii a produselor derivate din focă obținute în urma unor vânători de foci desfășurate în mod tradițional de comunitățile inuite și de alte comunități indigene și care contribuie la subzistența acestora (a se vedea în acest sens Ordonanța din 6 septembrie 2011, Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul, T-18/10, EU:T:2011:419, punctul 79). În speță, dimpotrivă, trebuie să se constate că reclamanta este activă pe piața serviciilor financiare vizate de dispozițiile referitoare la accesul pe piața de capital, iar nu pe orice piață în amonte sau în aval a acestor servicii, așa cum susține Consiliul. Astfel, tocmai ca urmare a dispozițiilor referitoare la accesul la piața de capital reclamanta s-a văzut în imposibilitatea de a efectua anumite operațiuni financiare interzise cu organisme stabilite în Uniune, deși ar fi avut dreptul de a efectua astfel de tranzacții în absența acestor acte.

- 77 De asemenea, trebuie amintit că articolul 7 din decizia atacată și articolul 11 din regulamentul atacat prevăd că nu se va admite nicio pretenție în legătură cu orice contract sau tranzacție a căror executare a fost afectată, direct sau indirect, în totalitate sau parțial, de măsurile impuse în temeiul deciziei respective sau al regulamentului respectiv, atunci când o asemenea cerere este prezentată printre altele de o entitate menționată în anexa III la decizia atacată sau în anexa VI la regulamentul atacat. Prin urmare, trebuie să se constate că reclamanta este direct vizată de aceste dispoziții, întrucât figurează printre entitățile incluse în anexa a căror capacitate procesuală a fost limitată.
- 78 În consecință, trebuie să se concluzioneze că reclamanta este vizată în mod direct de dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital.
- 79 *Secundo*, fără a fi necesar să se examineze dacă dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital presupun sau nu măsuri de executare, trebuie arătat că condiția privind afectarea individuală, prevăzută de a doua ipoteză a articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, este de asemenea îndeplinită în speță.
- 80 Astfel, trebuie amintit în această privință că, în temeiul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, la care face trimitere articolul 275 al doilea paragraf TFUE, orice includere într-o listă de persoane sau de entități vizate prin măsurile restrictive permite acestei persoane sau acestei entități, în măsura în care includerea se aseamănă cu o decizie individuală în ceea ce o privește, accesul la instanța Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 noiembrie 2013, Consiliul/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, punctul 50, Hotărârea din 1 martie 2016, National Iranian Oil Company/Consiliul, C-440/14 P, EU:C:2016:128, punctul 44 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 103 și jurisprudența citată).
- 81 Or, în speță, din moment ce numele reclamantei este menționat în listele din anexa III la decizia atacată și din anexa VI la regulamentul atacat printre entitățile cărora li se aplică măsurile restrictive prevăzute de articolul 1 alineatul (2) din decizia menționată și de articolul 5 alineatul (2) din regulamentul atacat, reclamanta trebuie considerată ca fiind vizată în mod individual de aceste măsuri.
- 82 Orice altă soluție ar încălca dispozițiile articolului 263 și ale articolului 275 al doilea paragraf TFUE și, prin urmare, ar fi contrară sistemului de protecție jurisdicțională instituit prin Tratatul FUE, precum și dreptului la o cale de atac eficientă, consacrat prin articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2014, National Iranian Oil Company/Consiliul, T-578/12, nepublicată, EU:T:2014:678, punctul 36).

83 În consecință, trebuie să se concluzioneze că reclamanta poate solicita anularea măsurilor restrictive instituite de dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital, în măsura în care acestea o privesc.

Cu privire la calitatea procesuală activă a reclamantei împotriva dispozițiilor regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export

84 Cu titlu introductiv, trebuie amintit mai întâi că Tribunalul nu este competent să judece acțiunea în anulare în măsura în care aceasta este îndreptată împotriva dispozițiilor deciziei atacate referitoare la restricțiile la export, și anume articolele 4 și 4a din decizia atacată, în măsura în care este vorba despre măsuri cu aplicabilitate generală adoptate în cadrul PESC (a se vedea punctele 59-62 de mai sus). În schimb, Tribunalul este competent să examineze legalitatea dispozițiilor echivalente ale regulamentului atacat (a se vedea punctul 63 de mai sus).

85 Prin urmare, este necesar să se examineze calitatea procesuală activă a reclamantei împotriva dispozițiilor regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export în lumina dispozițiilor articolului 263 al patrulea paragraf TFUE (a se vedea punctul 71 de mai sus).

86 În această privință, *primo*, trebuie să se considere că, deși dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export constituie dispoziții cu aplicabilitate generală, acestea afectează în mod direct reclamanta.

87 Astfel, trebuie amintit că dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export prevăd că o „autorizație prealabilă este necesară în cazul vânzării, furnizării, transferului sau exportului, în mod direct sau indirect, al produselor prevăzute în anexa II, indiferent dacă produsele respective provin sau nu din Uniune, către orice persoană fizică sau juridică, entitate sau organism din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală, sau din orice alt stat dacă produsele respective sunt destinate a fi utilizate în Rusia, inclusiv în zona sa economică exclusivă și pe platforma sa continentală” [articolul 3 alineatul (1)]. Se precizează de asemenea că „autoritățile competente nu acordă nicio autorizație pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor prevăzute în anexa II în cazul în care au motive întemeiate să considere că vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor respective are ca destinație oricare dintre categoriile de proiecte de explorare și extracție menționate la alineatul (3)” [articolul 3 alineatul (5)]. În temeiul articolului 3a din regulamentul atacat, interdicția se extinde și la serviciile asociate enumerate în acest articol. Articolul 4 alineatele (3) și (4) din regulamentul menționat prevăd aplicarea aceleiași proceduri de autorizare prealabilă cu cea prevăzută de articolul 3 la „asistență tehnică sau servicii de intermediere în legătură cu produsele prevăzute în anexa II și cu furnizarea, fabricarea, întreținerea și utilizarea produselor respective” și la „finanțare sau [la] asistență financiară în legătură cu produsele menționate în anexa II, incluzând în special subvențiile, împrumuturile și asigurarea creditelor la export”.

88 Prin urmare, trebuie să se constate că reclamanta este vizată în mod direct de dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export, în măsura în care aceasta a dovedit, prin intermediul unor înscrisuri prezentate în fața Tribunalului, că este activă în proiecte de explorare și extracție desfășurate în Rusia, cum sunt cele menționate la articolul 3 alineatul (3) din regulamentul atacat, și anume explorarea și extracția petrolului în ape cu o adâncime mai mare de 150 de metri, explorarea și extracția petrolului în zona offshore de la nord de Cercul Arctic sau proiecte cu potențial de extracție a petrolului prin fracturare hidraulică din surse situate în formațiuni de șist (denumite în continuare „proiectele neconvenționale”), iar nu pe orice piață situată în amonte sau în aval față de acestea (a se vedea jurisprudența citată la punctul 76 de mai sus).

89 Astfel, ca urmare a adoptării dispozițiilor regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export, reclamanta se află în incapacitatea materială și juridică de a încheia noi contracte sau de a solicita executarea contractelor încheiate după 1 august 2014 cu operatori din Uniune, privind articolele menționate în anexa II la regulamentul atacat, dacă acestea sunt destinate unor proiecte

neconvenționale. În plus, ea trebuie să solicite și să obțină o autorizație prealabilă pentru contractele protejate prin drepturi dobândite și pentru contractele referitoare la utilizările autorizate [articolul 3 alineatul (1) și alineatul (5) al doilea paragraf, articolul 3a alineatul (2) și articolul 4 alineatul (3) din regulamentul atacat].

- 90 În continuare, în ceea ce privește argumentul Consiliului potrivit căruia autoritățile naționale ar dispune de o marjă de apreciere, astfel încât reclamanta nu ar fi direct vizată de dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export, trebuie arătat că, deși este adevărat că aceste dispoziții instituie un sistem de autorizare prealabilă în temeiul căruia autoritățile respective trebuie să pună în aplicare interdicțiile prevăzute, ele nu dispun în realitate de nicio marjă de apreciere în această privință.
- 91 Astfel, articolul 3 alineatul (5) din regulamentul atacat prevede, de exemplu, că autoritățile competente „nu acordă” nicio autorizație pentru vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor prevăzute în anexa II în cazul în care au motive întemeiate să considere că vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor respective are ca destinație oricare dintre categoriile de proiecte de explorare și extracție menționate la alineatul (3) al aceluiași articol. Singura apreciere, pur factuală și în amonte, pe care o pot face autoritățile naționale constă, prin urmare, în a determina dacă operațiunea vizată privește articole destinate uneia dintre categoriile de proiecte neconvenționale menționate la alineatul (3). Totuși, ele nu pot emite nicio autorizație dacă au motive rezonabile să creadă că acesta este cazul.
- 92 Situația este aceeași în ceea ce privește articolul 4 alineatele (3) și (4) din regulamentul atacat, care supune furnizarea anumitor servicii de asistență tehnică sau de intermediere, de finanțare sau de asistență financiară în legătură cu produsele enumerate în anexa II unei autorizări prealabile a autorității interesate, în măsura în care se prevede că articolul 3 din regulamentul respectiv, în special alineatele (2) și (5) ale acestuia, se aplică *mutatis mutandis* în cazul în care autorizațiile sunt solicitate.
- 93 Articolul 3a din regulamentul atacat nu lasă nici o marjă de apreciere autorităților naționale în măsura în care prevede că se interzice furnizarea, în mod direct sau indirect, de servicii asociate necesare pentru categoriile de proiecte de explorare și extracție din Rusia, inclusiv din zona sa economică exclusivă și de pe platforma sa continentală, care sunt menționate la articolul 3 alineatul (3) din regulamentul atacat. Consiliul a recunoscut de altfel, în ceea ce privește această dispoziție, că nu ar conține nicio măsură de executare, ceea ce implică în mod necesar că nu există nicio marjă de apreciere pentru autoritățile naționale.
- 94 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că reclamanta este vizată în mod direct de dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export.
- 95 În răspunsul la o întrebare adresată de Tribunal în cadrul ședinței, Consiliul și Comisia au susținut totuși că noțiunea de afectare directă, în sensul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, ar trebui să facă obiectul unei interpretări mai restrictive în domeniul PESC decât în alte domenii de activitate ale Uniunii, cum ar fi dreptul concurenței sau ajutoarele de stat.
- 96 O asemenea afirmație nu poate fi însă reținută.
- 97 Astfel, condițiile de admisibilitate prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE sunt aceleași pentru toate acțiunile introduse de persoane fizice sau juridice împotriva actelor Uniunii, indiferent de tipul de act sau de materia vizată. Astfel, deși este adevărat că, potrivit jurisprudenței, condiția ca o persoană fizică sau juridică să fie în mod direct afectată de un act al Uniunii este îndeplinită numai atunci când actul atacat produce în mod direct efecte asupra situației juridice a acestei persoane, în jurisprudență s-au admis în repetate rânduri acțiuni în anulare formulate de particulari împotriva actelor Uniunii ale căror efecte asupra reclamantilor respectivi nu erau de natură juridică, în sens strict, ci doar materială, de exemplu, pentru motivul că aceștia sunt afectați în mod direct în calitatea

lor de participanți pe piață în concurență cu alți participanți pe piață. Prin urmare, pentru a stabili afectarea directă a unei persoane, trebuie să se țină seama nu numai de efectele unui act al Uniunii asupra situației juridice a unei persoane, ci și de efectele materiale asupra persoanei respective, astfel de efecte trebuind să fie totuși mai importante decât simple efecte indirecte, aspect care trebuie stabilit în mod concret în fiecare caz, având în vedere conținutul normativ al respectivului act al Uniunii în discuție (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Kokott în cauza Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul, C-583/11 P, EU:C:2013:21, punctele 70-72 și jurisprudența citată).

- 98 *Secundo*, trebuie să se examineze dacă dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export prevăd sau nu măsuri de executare.
- 99 În această privință, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, pentru a aprecia dacă un act normativ presupune măsuri de executare, trebuie să se facă o raportare la poziția persoanei care invocă dreptul la acțiune în temeiul articolului 263 al patrulea paragraf ultima teză TFUE. Așadar, nu are relevanță aspectul dacă actul în cauză presupune măsuri de executare în privința altor justițiabili (Hotărârea din 19 decembrie 2013, Telefónica/Comisia, C-274/12 P, EU:C:2013:852, punctul 30).
- 100 Or, în speță, așa cum Consiliul și Comisia au recunoscut în ședință, nu reiese în mod vădit că reclamanta poate ea însăși să solicite autorităților naționale să i se elibereze o autorizație și că poate ataca actul privind acordarea sau refuzul acordării unei astfel de autorizații în fața instanțelor naționale, în special în ceea ce privește operațiunile referitoare la proiectele neconvenționale, și anume cele privind „vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor prevăzute în anexa II în cazul în care au motive întemeiate să considere că vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul produselor respective are ca destinație oricare dintre categoriile de proiecte de explorare și extracție menționate la alineatul (3)” [articolul 3 alineatul (5) din regulamentul atacat]. Situația este aceeași în ceea ce privește serviciile asociate menționate la articolul 3a din regulamentul atacat.
- 101 Prin urmare, contrar celor sugerate de Consiliu în ședință, nu se poate considera că aceste dispoziții conțin măsuri de executare în privința reclamantei doar pentru că aceasta ar putea eventual să ceară cocontractanților săi stabiliți în Uniune să depună cereri de autorizare la autoritățile naționale competente pentru a contesta dispozițiile luate de aceste autorități în fața instanțelor naționale.
- 102 În plus, astfel cum a susținut reclamanta în răspunsul său la o întrebare adresată de Tribunal, presupunând chiar că o autorizație poate fi eventual solicitată, o astfel de cerere ar putea avea ca rezultat doar un refuz în cazul în care are ca obiect una dintre operațiunile referitoare la proiectele neconvenționale menționate la articolul 3 alineatul (3) din regulamentul atacat, în temeiul articolului 3 alineatul (5), al articolului 3a și al articolului 4 alineatele (3) și (4) din regulamentul respectiv. Or, într-o astfel de ipoteză, ar fi artificial sau excesiv să se impună unui operator să solicite un act de executare numai pentru a-l putea contesta în fața instanțelor naționale, atunci când este vădit că o asemenea cerere va avea drept rezultat în mod necesar un refuz, astfel încât aceasta nu ar fi fost depusă în cursul normal al activității (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 ianuarie 2016, Doux/Comisia, T-434/13, nepublicată, EU:T:2016:7, punctele 59-64).
- 103 Prin urmare, este necesar să se concluzioneze că dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export constituie dispoziții normative care nu cuprind măsuri de executare în sensul celei de a treia ipoteze prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE. În consecință, reclamanta trebuia numai să dovedească faptul că a fost afectată în mod direct de aceste dispoziții, ceea ce a făcut în speță. Prin urmare, acțiunea sa trebuie declarată admisibilă, inclusiv în măsura în care privește dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export.
- 104 În concluzie, acțiunea este admisibilă în măsura în care este îndreptată împotriva dispozițiilor referitoare la accesul la piața de capital și împotriva dispozițiilor regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export.

Cu privire la fond

- 105 În cauza T-735/14, reclamanta invocă trei motive, întemeiate, primul pe o încălcare a obligației de motivare, al doilea pe lipsa unui temei juridic adecvat și al treilea pe o încălcare a principiului proporționalității și a drepturilor fundamentale.
- 106 În cauza T-799/14, reclamanta invocă patru motive, întemeiate, primul pe o încălcare a obligației de motivare, al doilea pe lipsa unui temei juridic adecvat în ceea ce privește dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export și dispoziții referitoare la accesul la piața de capital, al treilea pe o încălcare a Acordului de parteneriat și cooperare de instituire a unui parteneriat între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Federația Rusă, pe de altă parte, semnat la 24 iunie 1994 și aprobat în numele Comunităților Europene prin Decizia 97/800/CECO, CE, Euratom a Consiliului și a Comisiei din 30 octombrie 1997 (JO 1997, L 327, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 15, p. 228, denumit în continuare „Acordul de parteneriat UE-Rusia”), și al patrulea pe o încălcare a principiului proporționalității și a drepturilor fundamentale.

Cu privire la primul motiv invocat în cauzele T-735/14 și T-799/14, întemeiat pe nemotivare

- 107 Prin intermediul primului motiv invocat în cele două cauze conexate, reclamanta invocă o încălcare a articolului 296 TFUE, în măsura în care decizia atacată și regulamentul atacat (denumite în continuare „actele atacate”) nu ar fi motivate corespunzător cerințelor legale. Acesta apreciază că sancțiunile impuse de actele respective constituie măsuri neobișnuite, care ar necesita prin urmare o motivare exhaustivă. Or, actele atacate nici măcar nu ar încerca să explice motivul pentru care proiectele neconvenționale fac obiectul unor măsuri restrictive specifice. Astfel, majoritatea acestor proiecte ar fi în stadiul de dezvoltare și nu ar produce profituri impozabile pentru guvernul rus decât cel mai devreme peste douăzeci de ani. De asemenea, nu s-ar explica motivul pentru care categoriile de echipamente vizate de dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export ar trebui considerate bunuri și tehnologii „sensibile”.
- 108 În ceea ce privește dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital, reclamanta apreciază de asemenea că motivarea actelor atacate nu permite să se înțeleagă modul în care acestea vor permite să se atingă pretinsul obiectiv al acestor acte, care este de a exercita presiuni asupra guvernului rus. În plus, motivarea invocată de Consiliu în memoriul său în apărare ar fi tardivă și nu ar permite, în orice caz, să se justifice motivele impunerii restricțiilor menționate împotriva reclamantei.
- 109 În plus, reclamanta susține că nu există nicio motivare cu privire la legătura necesară între ea și guvernul rus, nici cu privire la proporționalitatea măsurilor restrictive sau la impactul acestora asupra drepturilor sale fundamentale, ceea ce ar face cu atât mai dificilă contestarea legalității măsurilor respective. Această lipsă de motivare ar fi în contrast net cu motivarea furnizată persoanelor și entităților vizate de celelalte măsuri restrictive, precum înghețarea fondurilor. A admite că Consiliul poate adopta orice tip de măsuri restrictive fără a furniza nicio motivare rațională ar fi inacceptabil și ar aduce în mod fundamental atingere statului de drept.
- 110 Consiliul, susținut de Comisie și de Regatul Unit, contestă aceste argumente.
- 111 Potrivit articolului 296 al doilea paragraf TFUE, „[a]ctele juridice se motivează”. În plus, în temeiul articolului 41 alineatul (2) litera (c) din cartă, căreia articolul 6 alineatul (1) TUE îi recunoaște aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor, dreptul la bună administrare include printre altele „obligația administrației de a-și motiva deciziile”.
- 112 Potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea impusă de articolul 296 TFUE și de articolul 41 alineatul (2) litera (c) din cartă trebuie să fie adaptată naturii actului atacat și contextului în care acesta a fost adoptat. Aceasta trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției

care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanei interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurilor luate, iar instanței competente să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei (a se vedea Hotărârea din 14 aprilie 2016, Ben Ali/Consiliul, T-200/14, nepublicată, EU:T:2016:216, punctul 94 și jurisprudența citată; a se vedea de asemenea, în acest sens, Hotărârea din 25 ianuarie 2017, Almaz-Antey Air și Space Defence/Consiliul, T-255/15, nepublicată, EU:T:2017:25, punctul 56).

- 113 Astfel, nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, întrucât caracterul suficient al unei motivări trebuie să fie apreciat nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă. În special, pe de o parte, un act cauzator de prejudiciu este suficient motivat atunci când intervine într-un context cunoscut de persoana interesată, care îi permite acesteia să înțeleagă semnificația măsurii adoptate în privința sa. Pe de altă parte, gradul de precizie a motivării unui act trebuie să fie proporțional cu posibilitățile materiale și cu condițiile tehnice și de timp în care acesta trebuie adoptat (a se vedea Hotărârea din 14 aprilie 2016, Ben Ali/Consiliul, T-200/14, nepublicată, EU:T:2016:216, punctul 95 și jurisprudența citată; a se vedea de asemenea, în acest sens, Hotărârea din 25 ianuarie 2017, Almaz-Antey Air și Space Defence/Consiliul, T-255/15, nepublicată, EU:T:2017:25, punctul 56).
- 114 Având în vedere această jurisprudență, trebuie să se facă distincție în funcție de aspectul dacă motivarea actelor atacate se referă la dispoziții cu aplicabilitate generală sau se referă la dispoziții care, pentru reclamantă, constituie măsuri restrictive cu caracter individual.
- 115 Astfel, în ceea ce privește dispozițiile cu aplicabilitate generală, precum dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export, este întemeiată susținerea Consiliului potrivit căreia motivarea se poate limita să indice, pe de o parte, situația de ansamblu care a condus la adoptarea acestora și, pe de altă parte, scopurile generale pe care își propun să le atingă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 120 și jurisprudența citată).
- 116 În schimb, în ceea ce privește dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital, trebuie amintit că dispozițiile respective constituie, pentru reclamantă, în măsura în care acestea o privesc, măsuri restrictive cu caracter individual (a se vedea punctele 56 și 81 de mai sus).
- 117 Or, jurisprudența a precizat în această privință că motivarea unui act al Consiliului prin care se impune o măsură restrictivă trebuie să identifice nu numai temeiul juridic al acelei măsuri, ci și motivele specifice și concrete pentru care Consiliul a considerat, în exercitarea puterii sale discreționare de apreciere, că persoana vizată trebuia să facă obiectul unei astfel de măsuri (a se vedea Hotărârea din 3 iulie 2014, National Iranian Tanker Company/Consiliul, T-565/12, EU:T:2014:608, punctul 38 și jurisprudența citată; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 25 ianuarie 2017, Almaz-Antey Air și Space Defence/Consiliul, T-255/15, nepublicată, EU:T:2017:25, punctul 55).
- 118 În lumina acestor considerații trebuie să se examineze dacă Consiliul și-a îndeplinit obligația de a motiva corespunzător cerințelor legale dispozițiile în litigiu în speță.
- 119 *Primo*, în ceea ce privește în special dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export, trebuie amintit că ansamblul măsurilor în discuție se înscrie în contextul, cunoscut de reclamantă, al unei tensiuni internaționale care a precedat adoptarea actelor atacate, amintit la punctele 2-16 de mai sus. Reiese din considerentele (1)-(8) ale deciziei atacate și din considerentul (2) al regulamentului atacat că obiectivul declarat al actelor atacate este de a crește costul acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și de a promova o soluționare pașnică a crizei. Considerentul (12) al deciziei atacate precizează, în plus, că ar trebui să se interzică vânzarea, furnizarea, transferul sau exportul de anumite produse și tehnologii sensibile, atunci când acestea sunt destinate explorării și extracției petrolului în ape adânci, explorării petrolului arctic

sau unor proiecte privind petrolul de șist. Actele atacate indică astfel situația generală care a condus la adoptarea lor și obiectivele generale pe care își propun să le atingă (Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 123).

- 120 *Secundo*, în ceea ce privește dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital, trebuie amintit că acestea prevăd măsuri restrictive în privința reclamantei, în măsura în care numele său a fost înscris în anexa III la decizia atacată și în anexa VI la regulamentul atacat, în ceea ce privește activitățile interzise care sunt menționate la articolul 1 alineatul (2) literele (b)-(d) din decizia atacată și, respectiv, la articolul 5 alineatul (2) literele (b)-(d) din regulamentul atacat.
- 121 În consecință, trebuie înlăturată argumentația Consiliului, potrivit căreia criteriile jurisprudențiale referitoare la obligația de motivare a actelor prin care se impun măsuri restrictive individuale nu ar fi aplicabile în speță.
- 122 Trebuie să se considere, totuși, că „motivele specifice și concrete” pentru care Consiliul a considerat, în exercitarea puterii sale discreționare de apreciere, că reclamanta trebuia să facă obiectul unor asemenea măsuri, în sensul jurisprudenței citate anterior, corespund în speță criteriilor stabilite în dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital.
- 123 Astfel, întrucât reclamanta este una dintre entitățile vizate, și anume entități „stabilite în Rusia, care sunt controlate public sau cu proprietate publică în proporție de peste 50 %, care au active totale estimate în valoare de peste o mie de miliarde de ruble rusești și ale căror venituri estimate provin în proporție de cel puțin 50 % din vânzarea sau transportul de țiței sau produse petroliere începând cu data de 12 septembrie 2014”, nicio motivare suplimentară nu poate fi impusă în scopul înscrierii numelui său în anexele la actele atacate.
- 124 În această privință, este necesar să se arate că faptul de a fi recurs la aceleași considerente pentru a adopta măsuri restrictive care vizează mai multe persoane nu exclude faptul că din considerentele respective rezultă o motivare suficient de specifică pentru fiecare dintre persoanele vizate (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 27 februarie 2014, Ezz și alții/Consiliul, T-256/11, EU:T:2014:93, punctul 115).
- 125 Cu toate acestea, reclamanta susține că Consiliul ar fi trebuit să prezinte motivele specifice pentru care a fost vizat sectorul petrolier și modul în care vizarea acestui sector permite promovarea obiectivului urmărit prin măsurile în litigiu.
- 126 Trebuie amintit totuși că nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente (a se vedea punctul 113 de mai sus). Prin urmare, Consiliul nu trebuia să motiveze suplimentar rațiunile care susțin decizia sa de a impune măsuri restrictive specifice anumitor sectoare ale economiei și de a interzice exportul anumitor bunuri și servicii considerate „sensibile”. Pe de altă parte, problema dacă astfel de măsuri sunt în conformitate cu obiectivele PESC și dacă ele sunt adecvate și necesare pentru a atinge obiectivele respective ține mai mult de examinarea pe fond a acestora.
- 127 În plus, trebuie să se arate că reclamanta, care este un operator important al sectorului petrolier în Rusia și la care participațiile erau, la data adoptării Deciziei 2014/512, deținute în majoritate, chiar indirect, de statul rus, nu putea în mod rezonabil să nu cunoască motivele pentru care Consiliul a adoptat măsuri specifice în privința sa. În conformitate cu obiectivul de a crește costul acțiunilor Federației Ruse în ceea ce privește Ucraina, articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Decizia 2014/512 stabilește restricții împotriva anumitor entități din sectorul petrolier controlate de statul rus pe baza printre altele a activelor lor totale, estimate la peste o mie de miliarde de ruble rusești. Contextul politic la data adoptării măsurilor menționate și importanța sectorului petrolier pentru economia rusă

fiind pe de altă parte notorii, alegerea Consiliului de a adopta măsuri restrictive împotriva unor actori ai acestei industrii poate fi înțeleasă cu ușurință în lumina obiectivului declarat al actelor respective (Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 124).

- 128 În consecință, trebuie să se concluzioneze că Consiliul a motivat în mod suficient actele atacate și să se respingă primul motiv invocat în cauzele T-735/14 și T-799/14 ca nefondat.

Cu privire la al doilea motiv invocat în cauzele T-735/14 și T-799/14, întemeiat pe lipsa unui temei juridic adecvat

- 129 Reclamanta susține că articolul 215 TFUE, care permite Consiliului să adopte sancțiuni economice împotriva unor țări terțe, poate fi utilizat numai în mod excepțional pentru a viza anumite persoane și entități, cu condiția existenței unei legături suficiente, pe de o parte, între entitatea sancționată și guvernul țării terțe în cauză și, pe de altă parte, între entitatea vizată și obiectivul măsurii. Aceste principii ar reieși de asemenea din Orientările Consiliului din 2 decembrie 2005 privind punerea în aplicare și evaluarea măsurilor restrictive (sancțiunilor) în cadrul PESC a Uniunii. Or, aceste condiții ar lipsi în speță.

- 130 Astfel, *primo*, legăturile dintre reclamantă și guvernul rus ar fi insuficiente, întrucât aceasta nu ar fi în niciun fel o emanație a statului rus și nu ar participa la exercitarea autorității publice, nici nu ar administra un serviciu public sub controlul autorităților. Faptul că reclamanta este o societate de drept privat care face parte din grupul Gazprom, ale cărei acțiuni sunt deținute de statul rus în proporție de 50,23 % nu ar fi suficient în această privință. Pe de altă parte, nu ar fi permis să se prezume existența unor legături cu guvernul rus, fără a fi permis entității vizate să își susțină punctul de vedere cu privire la acest subiect.

- 131 *Secundo*, actele atacate nu ar prezenta în niciun fel legătura necesară între entitățile vizate de măsurile restrictive și obiectivul acestor măsuri. Ar fi dificil să se înțeleagă modul în care dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export, care vizează proiecte neconvenționale, sau dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital ar putea contribui la obiectivele actelor atacate. Consiliul nu poate să impună asemenea măsuri, care provoacă un prejudiciu considerabil entităților vizate și partenerilor lor comerciali din Uniune, într-o manieră complet arbitrară.

- 132 Consiliul, susținut de Comisie și de Regatul Unit, contestă aceste argumente.

- 133 *Primo*, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia o legătură suficientă cu guvernul rus ar lipsi în speță, trebuie amintit, mai întâi, că articolul 215 TFUE prevede, pe de o parte, că în cazul în care o decizie, adoptată în conformitate cu titlul V capitolul 2 din Tratatul UE, prevede „întreruperea sau restrângerea, totală sau parțială, a relațiilor economice și financiare cu una sau mai multe țări terțe”, Consiliul adoptă măsurile necesare și, pe de altă parte, că, în cazul în care se prevede într-o decizie, adoptată în conformitate cu titlul V capitolul 2 din Tratatul UE, Consiliul poate adopta „măsuri restrictive împotriva unor persoane fizice sau juridice, grupuri sau entități fără caracter statal”. Prin urmare, articolul 215 alineatul (2) TFUE prevede posibilitatea adoptării de măsuri restrictive împotriva unor entități fără caracter statal în vederea punerii în aplicare a unei decizii PESC adoptate în temeiul titlului V capitolul 2 din Tratatul UE.

- 134 Or, astfel cum s-a menționat anterior, dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital constituie măsuri restrictive în privința reclamantei (a se vedea punctele 56 și 81 de mai sus). În ceea ce privește aceste măsuri, reclamanta nu poate susține în mod valabil, prin urmare, că ele trebuie impuse în mod necesar împotriva unor entități care prezintă o legătură suficientă cu guvernul rus.

- 135 În ceea ce privește, în continuare, dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export, trebuie amintit că obiectivul acestor măsuri nu este de a sancționa anumite entități ca urmare a legăturilor lor cu situația din Ucraina, ci de a impune sancțiuni economice Federației Ruse, pentru a crește costul acțiunilor acesteia menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și pentru a promova o soluționare pașnică a crizei.
- 136 Din moment ce aceste măsuri vizează în special un sector al economiei, ca urmare a importanței sale pentru economia rusă sau a legăturii sale cu acțiunile Federației Ruse vizând destabilizarea Ucrainei, nu este necesar ca întreprinderile vizate să fie întreprinderi publice rusești (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 ianuarie 2017, *Almaz-Antey Air și Space Defence/Consiliul*, T-255/15, nepublicată, EU:T:2017:25, punctul 135).
- 137 În această privință, Hotărârea din 13 martie 2012, *Tay Za/Consiliul* (C-376/10 P, EU:C:2012:138), nu poate fi invocată în mod util de reclamantă. Desigur, în această hotărâre, Curtea a avut grijă să amintească faptul că noțiunea „țară terță”, în sensul articolelor 60 CE și 301 CE, articole care corespund în esență articolului 215 alineatul (1) TFUE, poate include conducătorii unei astfel de țări, precum și indivizi și entități care sunt asociați acestor conducători sau sunt controlați direct sau indirect de aceștia (a se vedea Hotărârea din 13 martie 2012, *Tay Za/Consiliul*, C-376/10 P, EU:C:2012:138, punctul 43 și jurisprudența citată). Prin urmare, Curtea a considerat că, prin faptul că a statuat că este permis să se prezume că membrii de familie ai administratorilor unor întreprinderi beneficiau de funcția exercitată de aceștia astfel încât beneficiau și ei de politicile economice ale guvernului și că, în consecință, exista o legătură suficientă între recurent și regimul militar din Myanmar, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 martie 2012, *Tay Za/Consiliul*, C-376/10 P, EU:C:2012:138, punctul 71).
- 138 Trebuie amintit totuși că, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 13 martie 2012, *Tay Za/Consiliul* (C-376/10 P, EU:C:2012:138), măsurile restrictive adoptate de Consiliu fuseseră întemeiate pe Poziția comună 2006/318/PESC a Consiliului din 27 aprilie 2006 de reînnoire a măsurilor restrictive împotriva Birmaniei/Myanmar (JO 2006, L 116, p. 77, Ediție specială, 18/vol. 5, p. 44). Aceste măsuri prevedeau printre altele înghețarea fondurilor și a resurselor economice ale unor membri ai guvernului Myanmar, ale tuturor persoanelor fizice sau juridice și ale tuturor entităților sau organismelor care le erau asociate. Numele reclamantului, domnul Pye Phyo Tay Za, fusese înscris în lista persoanelor vizate de măsurile restrictive, în titlul J din anexa II la Poziția comună 2006/318 intitulat „Persoane care au beneficiat de politicile economice ale guvernului și alte persoane asociate regimului”, însoțit de informația „Fiul lui Tay Za” (Hotărârea din 13 martie 2012, *Tay Za/Consiliul*, C-376/10 P, EU:C:2012:138, punctele 4-11). Prin urmare, trebuia să se stabilească, în această cauză, dacă Tribunalul și Consiliul au putut să concluzioneze în mod întemeiat că domnul Tay Za, în calitate de membru al familiei administratorului de întreprindere Tay Za, putea fi considerat că beneficiază personal de politicile guvernului și putea, prin urmare, să fie considerat asociat cu acest regim, în conformitate cu criteriile de bază stabilite în Poziția comună 2006/318. Totuși, Curtea nu a pus în discuție posibilitatea de a adopta sancțiuni economice împotriva unor state terțe și nici nu a impus ca entitățile afectate de astfel de măsuri, fără a fi vizate în mod individual, să fie „emanații ale statului”, așa cum susține reclamanta.
- 139 Dimpotrivă, rezultă din jurisprudență că Consiliul dispune de o largă marjă de apreciere în definirea obiectului unor măsuri restrictive, iar aceasta în special atunci când asemenea măsuri prevăd, în conformitate cu articolul 215 alineatul (1) TFUE, întreruperea sau reducerea, în tot sau în parte, a relațiilor economice și financiare cu una sau cu mai multe țări terțe (Hotărârea din 28 martie 2017, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 132). Orice măsură de acest tip implică, prin definiție, efecte care afectează drepturile de proprietate și libera exercitare a activităților profesionale, cauzând astfel prejudicii unor părți care nu au nicio răspundere cu privire la situația care a condus la adoptarea acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 iulie 1996, *Bosphorus*, C-84/95, EU:C:1996:312, punctul 22).

- 140 În orice caz, chiar presupunând că este necesară o legătură între entitățile pretins vizate de măsurile restrictive în cauză și guvernul rus, este suficient să se constate că, întrucât este deținută, chiar indirect, în proporție de peste 50 % de statul rus, reclamanta trebuie considerată drept o întreprindere aflată sub controlul statului rus. Faptul că reclamanta nu este o emanație a statului în sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2013, Bank Melli Iran/Consiliul, T-35/10 și T-7/11, EU:T:2013:397, punctul 71 și jurisprudența citată), este lipsit de relevanță în această privință, întrucât nu este necesar ca reclamanta să fie o entitate care participă la exercitarea autorității publice sau care administrează un serviciu public sub controlul autorităților pentru ca acesta să poată fi afectată de sancțiunile economice adoptate de Consiliu în temeiul articolului 215 alineatul (1) TFUE.
- 141 *Secundo*, în ceea ce privește pretinsa lipsă a legăturii între măsurile adoptate în speță și obiectivele urmărite prin actele atacate, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, Consiliul dispune de o largă putere de apreciere în privința elementelor care trebuie luate în considerare în vederea adoptării unor sancțiuni economice și financiare în baza articolului 29 TUE și a articolului 215 TFUE. Întrucât instanța Uniunii nu poate substitui aprecierea Consiliului cu propria apreciere asupra probelor, a faptelor și a circumstanțelor care justifică adoptarea unor asemenea măsuri, controlul exercitat de instanța menționată trebuie să se limiteze la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, a exactității materiale a situației de fapt, precum și a absenței unei erori vădite în aprecierea faptelor și a unui abuz de putere. Acest control restrâns se aplică în special în privința aprecierii considerațiilor de oportunitate pe care se bazează astfel de măsuri (a se vedea Hotărârea din 25 ianuarie 2017, Almaz-Antey Air and Space Defence/Consiliul, T-255/15, nepublicată, EU:T:2017:25, punctul 95 și jurisprudența citată).
- 142 În speță, reiese din considerentele (1)-(8) ale deciziei atacate și din considerentul (2) al regulamentului atacat că obiectivul declarat al acestor acte este de a crește costul acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și de a promova o soluționare pașnică a crizei. Un astfel de obiectiv corespunde cu cel care constă în menținerea păcii și a securității internaționale, în conformitate cu obiectivele acțiunii externe a Uniunii prevăzute la articolul 21 TUE (Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 115).
- 143 Or, astfel cum Curtea a arătat deja și contrar celor susținute de reclamantă, există o legătură logică între faptul de a viza întreprinderile din sectorul petrolier din Rusia, pe baza, printre altele, a activelor totale ale acestora, estimate la peste o mie de miliarde de ruble rusești, având în vedere importanța pe care o are acest sector pentru economia rusă, și obiectivul măsurilor restrictive în speță, care este acela de a crește costul acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și de a promova o soluționare pașnică a crizei (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 147).
- 144 *Tertio*, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia măsurile care rezultă din dispozițiile regulamentului atacat referitoare la restricțiile la export vizează numai proiectele neconvenționale din sectorul petrolier, iar nu sectorul petrolier în general, care continuă să genereze venituri substanțiale pentru economia Rusiei, trebuie arătat că este de competența Consiliului să impună, în cazul în care consideră că este adecvat, restricții care vizează întreprinderile active în sectoare specifice ale economiei ruse în care produsele, tehnologiile sau serviciile provenite din Uniune ocupă un loc deosebit de important. Astfel, alegerea de a viza întreprinderi sau sectoare care depind de tehnologii avansate sau de expertiză disponibile în principal în Uniune răspunde obiectivului de a asigura eficacitatea măsurilor restrictive în discuție și de a evita ca efectul acestor măsuri să fie neutralizat prin importul în Rusia de produse, de tehnologii sau de servicii de substituție provenite din țări terțe (Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 132).
- 145 Împrejurarea că proiectele neconvenționale vizate de unele dintre aceste măsuri nu ar genera venituri imediate pentru statul rus nu este de natură să repună în discuție această concluzie, deoarece, prin compromiterea investițiilor și a veniturilor viitoare ale entităților active în sectorul petrolier vizate de

aceste măsuri, Consiliul ar putea în mod rezonabil să spere că acest lucru ar contribui la exercitarea de presiuni asupra guvernului rus și la creșterea costului acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei.

- 146 Având în vedere ansamblul acestor considerații, al doilea motiv invocat în cauzele T-735/14 și T-799/14 trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al treilea motiv invocat în cauza T-799/14, întemeiat pe o încălcare a Acordului de parteneriat UE-Rusia

- 147 Prin intermediul celui de al treilea motiv, invocat numai în cauza T-799/14, reclamanta invocă o încălcare a articolului 52 alineatele (5) și (9), a articolului 98 alineatul (1) și a articolului 36 din Acordul de parteneriat UE-Rusia. Aceste dispoziții ar avea un efect direct în măsura în care ele conțin obligații suficient de clare și precise care nu sunt condiționate, în ceea ce privește executarea sau efectele lor, de intervenția niciunui act ulterior.

- 148 În primul rând, reclamanta apreciază că dispozițiile referitoare la accesul la piața de capital încalcă articolul 52 alineatul (5) din Acordul de parteneriat UE-Rusia care prevede că „părțile nu mai introduc noi restricții care să afecteze circulația capitalurilor și plățile curente aferente rezidenții [Uniunii] și ai Rusiei și nu transformă aranjamentele existente în altele mai restrictive”. În al doilea rând, dispozițiile menționate ar fi contrare articolului 52 alineatul (9) din Acordul de parteneriat UE-Rusia, care prevede că Uniunea și Rusia „își acordă tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate în ceea ce privește libera circulație a plăților curente și a capitalurilor, precum și în ceea ce privește modalitățile de plată”. În al treilea rând, dispoziția referitoare la respingerea cererilor ar fi contrară articolului 98 alineatul (1) din acordul menționat, care impune Uniunii „să asigure accesul persoanelor fizice și juridice ale [Rusiei], fără nicio discriminare în raport cu proprii resortisanți, la instanțele judecătorești și autoritățile administrative competente ale [Uniunii], pentru a-și apăra drepturile individuale și reale, inclusiv cele privind proprietatea intelectuală, industrială și comercială”. În al patrulea rând, restricțiile la export ar fi contrare articolului 36 din Acordul de parteneriat UE-Rusia, care prevede de asemenea o clauză a națiunii celei mai favorizate în ceea ce privește condițiile care afectează prestarea transfrontalieră de servicii.

- 149 Consiliul, susținut de Comisie și de Regatul Unit, contestă aceste argumente.

- 150 În ceea ce privește Acordul de parteneriat UE-Rusia, Curtea a statuat că o dispoziție a unui acord încheiat de Uniune cu o țară terță trebuie considerată ca având efect direct atunci când, având în vedere textul, precum și obiectul și natura acordului respectiv, aceasta conține o obligație clară și precisă care nu este condiționată, în privința executării sau a efectelor sale, de intervenția vreunui act ulterior (Hotărârea din 12 aprilie 2005, Simutenkov, C-265/03, EU:C:2005:213, punctul 21).

- 151 În speță, presupunând chiar că dispozițiile invocate de reclamantă au efect direct și că măsurile restrictive în discuție nu sunt conforme cu unele dintre aceste dispoziții, articolul 99 din Acordul de parteneriat UE-Rusia permite în orice caz adoptarea lor. Astfel, potrivit articolului 99 alineatul (1) litera d) din acordul menționat, niciuna dintre dispozițiile acestui acord nu împiedică o parte să ia măsurile pe care le consideră necesare pentru protejarea intereselor sale esențiale de securitate, în special în caz de război sau de grave tensiuni internaționale care amenință să se transforme într-un conflict armat sau pentru a-și îndeplini obligațiile pe care le-a acceptat pentru a menține pacea și securitatea internațională (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctele 110 și 111).

- 152 În speță, astfel cum reiese din considerentul (2) al regulamentului atacat, măsurile restrictive prevăzute de actele atacate au urmărit să promoveze o soluționare pașnică a crizei în Ucraina. Un astfel de obiectiv corespunde cu cel care constă în menținerea păcii și a securității internaționale, în conformitate cu obiectivele acțiunii externe a Uniunii prevăzute la articolul 21 TUE (Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 115).
- 153 În aceste condiții și ținând seama de larga putere de apreciere de care dispune în acest domeniu, Consiliul a putut aprecia că adoptarea măsurilor restrictive în discuție era necesară pentru protejarea intereselor fundamentale în materie de securitate a Uniunii, precum și pentru menținerea păcii și a securității internaționale, în sensul articolului 99 din Acordul de parteneriat UE-Rusia (Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 116).
- 154 Prin urmare, se impune respingerea celui de al treilea motiv invocat în cauza T-799/14.

Cu privire la al treilea motiv invocat în cauza T-735/14 și la al patrulea motiv invocat în cauza T-799/14, întemeiate pe o încălcare a principiului proporționalității și a drepturilor fundamentale ale reclamantei

- 155 Reclamanta invocă o încălcare, pe de o parte, a libertății de a desfășura o activitate comercială și a dreptului de proprietate, garantate de articolele 16 și 17 din cartă și, pe de altă parte, o încălcare a principiului proporționalității, astfel cum este prevăzut la articolul 52 alineatul (1) din cartă și ca principiu general al dreptului Uniunii. În temeiul acestui principiu, orice măsură prevăzută de un act al Uniunii trebuie să urmărească un obiectiv legitim, să constituie un mijloc adecvat pentru atingerea acestui obiectiv, să fie necesară și să nu cauzeze dezavantaje disproportionale în raport cu avantajele pe care le prezintă această măsură. În speță, dispozițiile în litigiu ar impune sancțiuni care ar viza în mod specific proiectele neconvenționale ale reclamantei, într-un context în care aceasta nici nu a fost acuzată că a săvârșit o infracțiune și nici nu a fost în măsură să își susțină punctul de vedere, ceea ce ar impune un control cu atât mai strict sub aspectul drepturilor fundamentale și al principiului proporționalității.
- 156 Consiliul, susținut de Comisie și de Regatul Unit, contestă aceste argumente.
- 157 Potrivit reclamantei, măsurile restrictive care rezultă din actele atacate constituie o atingere disproporționată a drepturilor sale fundamentale, protejate printre altele de articolele 16 și 17 din cartă, din moment ce acestea o împiedică să exercite în mod liber o activitate economică, și fără ca această limitare a drepturilor sale să fie necesară sau adecvată pentru a atinge obiectivele urmărite de Consiliu.
- 158 *Primo*, trebuie amintit că, potrivit articolului 16 din cartă, „[l]ibertatea de a desfășura o activitate comercială este recunoscută în conformitate cu dreptul Uniunii și cu legislațiile și practicile naționale”.
- 159 *Secundo*, articolul 17 alineatul (1) din cartă prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul de a deține în proprietate, de a folosi, de a dispune și de a lăsa moștenire bunurile pe care le-a dobândit în mod legal. Nimeni nu poate fi lipsit de bunurile sale decât pentru o cauză de utilitate publică, în cazurile și condițiile prevăzute de lege și în schimbul unei despăgubiri juste acordate în timp util pentru pierderea pe care a suferit-o. Folosința bunurilor poate fi reglementată prin lege în limitele impuse de interesul general.”

- 160 Desigur, este adevărat că măsuri restrictive precum cele în discuție în speță limitează în mod incontestabil drepturile de care reclamanta beneficiază în temeiul articolelor 16 și 17 din cartă (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 22 septembrie 2016, NIOC și alții/Consiliul, C-595/15 P, nepublicată, EU:C:2016:721, punctul 50 și jurisprudența citată).
- 161 Totuși, drepturile fundamentale invocate de reclamantă nu constituie prerogative absolute și pot, în consecință, să facă obiectul unor limitări, în condițiile menționate la articolul 52 alineatul (1) din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 noiembrie 2013, Consiliul/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, punctul 121, și Hotărârea din 27 februarie 2014, Ezz și alții/Consiliul, T-256/11, EU:T:2014:93, punctul 195 și jurisprudența citată).
- 162 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 52 alineatul (1) din cartă, pe de o parte, „[o]rice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților recunoscute prin [...] cartă trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța acestor drepturi și libertăți” și, pe de altă parte, „[p]rin respectarea principiului proporționalității, pot fi impuse restrângeri numai în cazul în care acestea sunt necesare și numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți”.
- 163 Astfel, pentru a fi conformă cu dreptul Uniunii, o limitare a exercitării drepturilor fundamentale în discuție trebuie să îndeplinească o triplă condiție. În primul rând, limitarea trebuie să fie prevăzută de lege. Cu alte cuvinte, măsura în cauză trebuie să aibă un temei legal. În al doilea rând, limitarea trebuie să vizeze un obiectiv de interes general, recunoscut ca atare de Uniune. În al treilea rând, limitarea nu trebuie să fie excesivă. Pe de o parte, ea trebuie să fie necesară și proporțională cu scopul urmărit. Pe de altă parte, nu trebuie să se aducă atingere „conținutului esențial”, adică substanței dreptului sau libertății în cauză (a se vedea Hotărârea din 30 noiembrie 2016, Rotenberg/Consiliul, T-720/14, EU:T:2016:689, punctele 170-173 și jurisprudența citată).
- 164 Or, trebuie să se constate că aceste trei condiții sunt îndeplinite în speță.
- 165 În primul rând, măsurile restrictive în discuție sunt „prevăzute de lege”, întrucât ele sunt enunțate în acte având printre altele o aplicabilitate generală și un temei juridic clar în dreptul Uniunii, precum și o motivare suficientă (a se vedea punctele 111-128 de mai sus).
- 166 În al doilea rând, reiese din considerentele (1)-(8) ale deciziei atacate și din considerentul (2) al regulamentului atacat că obiectivul declarat al acestor acte este de a crește costul acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, precum și de a promova o soluționare pașnică a crizei. Un astfel de obiectiv corespunde cu cel care constă în menținerea păcii și a securității internaționale, în conformitate cu obiectivele acțiunii externe a Uniunii prevăzute la articolul 21 TUE (Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 115).
- 167 În al treilea rând, în ceea ce privește principiul proporționalității, trebuie amintit că acesta, ca principiu general al dreptului Uniunii, impune ca actele instituțiilor Uniunii să nu depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru realizarea obiectivelor urmărite de reglementarea în cauză. Astfel, atunci când este posibilă alegerea între mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare, iar inconvenientele cauzate nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile vizate (a se vedea Hotărârea din 30 noiembrie 2016, Rotenberg/Consiliul, T-720/14, EU:T:2016:689, punctul 178 și jurisprudența citată).
- 168 Jurisprudența precizează în această privință că, în ceea ce privește controlul jurisdicțional al respectării principiului proporționalității, legiuitorului Uniunii trebuie să i se recunoască o largă putere de apreciere în domenii care implică din partea acestuia alegeri de natură politică, economică și socială și în care este chemat să efectueze aprecieri complexe. În consecință, numai caracterul vădit inadecvat al

unei măsuri adoptate în aceste domenii, având în vedere obiectivul pe care instituția competentă urmărește să îl atingă, poate afecta legalitatea unei astfel de măsuri (a se vedea Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 146 și jurisprudența citată).

- 169 Trebuie să se constate, în această privință, că există un raport rezonabil între conținutul actelor atacate și obiectivul urmărit de acestea. Astfel, în măsura în care obiectivul respectiv este în special acela de a crește costul acțiunilor Federației Ruse menite să submineze integritatea teritorială, suveranitatea și independența Ucrainei, abordarea constând în a viza un operator important al sectorului petrolier, pe de altă parte deținut în majoritate de statul rus, răspunde în mod coerent obiectivului menționat și, în orice caz, nu poate fi considerată vădit inadecvată în raport cu obiectivul urmărit (Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 147).
- 170 În plus, este desigur adevărat că măsurile restrictive implică, prin definiție, efecte care afectează drepturile de proprietate și libera exercitare a activităților profesionale, cauzând astfel prejudicii unor părți care nu au nicio răspundere cu privire la situația care a condus la adoptarea sancțiunilor. Acesta este *a fortiori* efectul măsurilor restrictive specifice pentru entitățile vizate de acestea (a se vedea Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 149 și jurisprudența citată).
- 171 Totuși, trebuie remarcat că importanța obiectivelor urmărite de actele atacate, și anume protejarea integrității teritoriale, a suveranității și a independenței Ucrainei, precum și promovarea unei soluționări pașnice a crizei din această țară, care se înscriu în obiectivul mai larg al menținerii păcii și securității internaționale, în conformitate cu obiectivele acțiunii externe a Uniunii prevăzute la articolul 21 TUE, este de natură să justifice consecințe negative, chiar considerabile, pentru anumiți operatori care nu au nicio răspundere cu privire la situația care a condus la adoptarea sancțiunilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctele 149 și 150 și jurisprudența citată).
- 172 În aceste condiții și având în vedere în special evoluția progresivă a intensității măsurilor restrictive adoptate de Consiliu ca reacție la criza din Ucraina, ingerința în libertatea de a desfășura o activitate comercială și în dreptul de proprietate al reclamantei nu poate fi considerată disproporționată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 150).
- 173 Dacă, astfel cum susține reclamanta, unii dintre partenerii și cocontractanții săi au putut fi constrânși să își înceteze relațiile de afaceri cu aceasta, ale căror proiecte neconvenționale în domeniul petrolier au fost amânate, și dacă aceste măsuri au putut avea un impact negativ asupra dreptului de proprietate al acționarilor reclamantei și al societății-mamă a acesteia, este vorba tocmai despre scopul măsurilor instituite prin actele atacate, astfel încât orice ingerință în dreptul său de proprietate și în dreptul său de a exercita o activitate economică nu poate fi calificată ca disproporționată în această privință.
- 174 În consecință, este necesar să se respingă al treilea motiv invocat în cauza T-735/14, precum și al patrulea motiv invocat în cauza T-799/14 și să se respingă acțiunea în întregime.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 175 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții, se impune obligarea sa să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, cheltuielile de judecată efectuate de Consiliu, în conformitate cu concluziile acestuia.
- 176 Pe de altă parte, potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, statele membre și instituțiile care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. Prin urmare, Comisia și Regatul Unit vor suporta fiecare propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea)

declară și hotărăște:

- 1) **Conexează cauzele T-735/14 și T-799/14 în vederea pronunțării hotărârii.**
- 2) **Respinge acțiunea.**
- 3) **Gazprom Neft PAO suportă, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, cheltuielile de judecată efectuate de Consiliul Uniunii Europene.**
- 4) **Comisia Europeană și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Berardis

Spielmann

Csehi

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 13 septembrie 2018.

Semnături